

Prognoza oddziaływania na środowisko
dotycząca projektu pn.

Lokalny Program Rewitalizacji
na lata 2016-2022

Zamawiający:
Gmina Lidzbark
ul. Sądowa 21
13-230 Lidzbark

Wykonawca:
Green Key Joanna Masiota-Tomaszewska
ul. Nowy Świat 10a/15
60-583 Poznań
www.greenkey.pl

Prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektu pn.

Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2016-2022

Właściciel firmy:
mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:
mgr Joanna Walkowiak – Kierownik Zespołu Projektowego
mgr Wojciech Pająk – Specjalista ds. ochrony środowiska
mgr Andrzej Karkowski - Specjalista ds. ochrony środowiska

Czerwiec, 2016 r.

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	6
1.1.	PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA	6
1.2.	CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	7
II.	ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA	10
2.1.	PODSTAWOWE DANE ADMINISTRACYJNE	10
2.2.	CHARAKTERYSTYKA GOSPODARCZA	10
2.3.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	11
2.3.1.	System zaopatrzenia w wodę.....	11
2.3.2.	System odprowadzania ścieków	11
2.3.3.	System elektroenergetyczny	12
2.3.3.1.	Źródła energii odnawialnej.....	12
2.3.4.	System zaopatrzenia w ciepło.....	13
2.3.5.	System gospodarki odpadami	13
2.3.6.	Infrastruktura komunikacyjna.....	14
2.4.	ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	14
2.4.1.	Reologia i rzeźba terenu	14
2.4.3.	Gleby	14
2.4.4.	Klimat.....	14
2.4.5.	Wody powierzchniowe.....	15
2.4.6.	Wody podziemne	15
2.4.7.	Zasoby przyrody (flora i fauna).....	15
2.4.7.1.	Obiekty chronione	16
2.4.8.	Zabytki i dobra materialne	17
2.5.	STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM	17
2.5.1.	Stan i zagrożenia wód podziemnych i powierzchniowych.....	17
2.5.2.	Stan i zagrożenia powierzchni ziemi i gleb	18
2.5.3.	Stan i zagrożenia powietrza atmosferycznego	18
2.5.4.	Stan i zagrożenia klimatu	19
2.5.5.	Stan klimatu akustycznego i zagrożenia hałasem, polami elektromagnetycznymi oraz poważnymi awariami	19
2.5.6.	Stan i zagrożenia siedlisk przyrodniczych	21
III.	POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	23
IV.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY	24
V.	PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	26
5.1.	W ZAKRESIE CELÓW I PRZEDMIOTU OCHRONY, DLA KTÓRYCH POWOŁANO OBSZARY NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW	30
5.2.	W ZAKRESIE SKUTECZNOŚCI OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI (FAUNY I FLORY)	37
5.3.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA LUDZI	39
5.4.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO WODNE	40

5.5.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA POWIETRZE	42
5.6.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI	43
5.7.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA KRAJOBRAZ	43
5.8.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA KLIMAT	44
5.9.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA ZABYTKI	45
5.10.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA DOBRA MATERIALNE	46
5.11.	W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA ZASOBY NATURALNE	46
VI.	MOŻLIWE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	46
VII.	PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY LIDZBARK	47
VIII.	ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ ORAZ PROPONOWANE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE	49
IX.	ZGODNOŚĆ CELÓW PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM	51
X.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	56
	BIBLIOGRAFIA	59
	SPIS RYCIN.....	59

I. WPROWADZENIE

1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu dokumentu pn. Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2016-2022 (zwanej dalej Programem).

Prognoza oddziaływania na środowisko jest elementem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, prowadzonego obligatoryjnie równoległe do procedury opracowania gminnych dokumentów strategicznych z zakresu zrównoważonego rozwoju. Obowiązek przeprowadzenia postępowania wynika z przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. 2016 poz. 353). Sporządzanie Prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów jest obowiązkiem wynikającym z przepisów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE w sprawie ocen oddziaływania na środowisko niektórych planów lub programów.

Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty:

- koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego,
- polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- polityk, strategii, planów lub programów (innych niż w ust. 1 i 2), których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

Ponadto, przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest też wymagane w przypadku wprowadzania zmian do już przyjętego dokumentu, o którym mowa powyżej.

Jednostkami odpowiedzialnymi za określenie wymogu sporządzenia prognozy, uzgodnienie zakresu tego opracowania oraz opiniowanie dokumentów strategicznych są Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie pismem nr WOOŚ.411.70.2016.MT z dnia 18.05.2016 r. uzgodnił zakres prognozy,
- Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Olsztynie pismem nr ZNS.9022.2.63.2016.KM z dnia 10.06.2016 r. również uzgodnił zakres prognozy.

1.2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Polityka rozwoju mająca wpływ na każdą dziedzinę życia człowieka wymaga opracowywania syntetycznych dokumentów, które zbierają informacje o stanie jednostki samorządowej oraz wyznaczają konkretne kierunki działań, które prowadzą w konsekwencji do zrównoważonego rozwoju obszaru. Ważne jest również, aby prowadzić ciągłą aktualizację zamierzonych celów, dostosowywać je do aktualnej sytuacji i mierzyć ich stopień wykonania. Przeprowadzanie analiz czasowych pozwala określić obszary, które faktycznie się rozwijają, oczywiście w kierunku zrównoważonego rozwoju, a nad którymi trzeba nadal pracować.

Dodatkowo powszechne zainteresowanie problematyką strategicznych dokumentacji rozwojowych wymaga opracowywania syntetycznych dokumentów, które zbierają informacje o stanie środowiska przyrodniczego człowieka i infrastruktury oraz wyznaczają konkretne kierunki działań, które prowadzą w konsekwencji do zrównoważonego rozwoju obszaru. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy nie jest pierwszym tego typem dokumentem dla jednostki. Dotąd obowiązywał dokument pn. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Lidzbark na lata 2007-2015.

Każde zaproponowane działanie powinno zostać przeanalizowane pod kątem jego wpływu na środowisko traktowanego jako system połączonych ze sobą elementów. Działania, które w zamierzeniu mają poprawić stan jednego elementu środowiska przyrodniczego, mogą jednocześnie negatywnie wpływać na inny, bądź na kilka elementów. Należy zatem przeprowadzić dokładną analizę skutków realizacji proponowanych działań, tak aby wykluczyć potencjalne negatywne skutki oddziaływania przedsięwzięć i zmian w środowisku oraz wskazać, jakie postępowanie doprowadzi w efekcie końcowym do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.

Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu Programu obejmuje szeroką tematykę związaną z analizą skutków realizacji działań, jakie zostały zaproponowane dla Gminy Lidzbark w zakresie polityki rozwoju. Jest ona dokumentem wskazującym na możliwe negatywne skutki oraz formułującym zalecenia dotyczące minimalizacji oraz przeciwdziałania. Ponadto może stanowić element wspierający proces decyzyjny i procedurę konsultacji społecznych dotyczących uchwalenia Programu.

Prognoza sporządzana dla potrzeb postępowania w sprawie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu, powinna określać i oceniać skutki wpływu realizacji ustaleń tego dokumentu na elementy środowiska przyrodniczego oraz dobra materialne, a także skutki dla stanu środowiska, które mogą wynikać ze zmian istniejącego przeznaczenia lub wykorzystywania terenów, wskutek realizacji ustaleń Programu. Zapisy dokumentu prognozy powinny obejmować obszar gminy, wraz z obszarami pozostającymi w zasięgu oddziaływania wynikającego z realizacji ustaleń analizowanego opracowania.

Celem opracowania jest określenie rodzaju, stopnia oraz zasięgu przestrzennego zmian środowiska, wywołanych przez zakres oraz tempo realizacji zadań i działań, sprecyzowanych w treści dokumentu Programu.

Zakres prognozy jest zgodny z art. 51, 52 ust. 2 ustawy z dn. 03.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2016 poz. 353). Według tej ustawy prognoza oddziaływania na środowisko:

1. zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
  - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
  - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzenia,
  - d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
  - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
2. określa, analizuje i ocenia:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
  - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
  - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody,
  - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
  - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
    - różnorodność biologiczną,
    - ludzi,
    - zwierzęta,
    - rośliny,
    - wodę,
    - powietrze,
    - powierzchnię ziemi,
    - krajobraz,
    - klimat,
    - zasoby naturalne,
    - zabytki,
    - dobra materialne,
    - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
3. przedstawia:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
  - b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania

alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Punktem wyjścia dla przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko zapisów projektu analizowanego dokumentu Programu jest przeprowadzenie analizy i oceny istniejącego stanu środowiska terenu Gminy Lidzbark i jego otoczenia. Na podstawie stanu wyjściowego jakości środowiska określa się presję na środowisko wynikającą z użytkowania terenu oraz planowanych inwestycji, a następnie potencjalne zmiany środowiska (pozytywne, negatywne) oraz możliwe zagrożenia, które mogą wynikać w związku z realizacją przedsięwzięć zaplanowanych przez Gminę.

Zgodnie z tym, prognoza, oprócz analizy środowiskowej obszaru Gminy Lidzbark, będzie oceniać również zawartość dokumentu. Zawartość projektu analizowanego Programu to dwie najważniejsze części, opracowane za pomocą metody opisowej:

- część określająca aktualny stan środowiska wraz ze stanem infrastruktury i zagrożeniami dla środowiska wynikającymi z presji na zasoby przyrodnicze,
- część zawierająca kierunki rozwoju jednostki oraz wytyczne do działań zrównoważonego rozwoju - proekologicznych.

Do opisu posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Miasta i Gminy w Lidzbarku oraz z innych jednostek i podmiotów działających na tym terenie. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane również dane zgromadzone przez WIOS, GUS, dostępną literaturę tematu oraz ustalenia własne. Jako rok bazowy został przyjęty głównie rok 2014¹, jednak w niektórych przypadkach, kiedy nie było możliwości odniesienia się do aktualnych danych, wykorzystano materiały z lat wcześniejszych.

Zastosowano również metodę analityczną, która polegała na analizie proponowanych kierunków działań w zakresie polityki rozwoju. Analizie poddano aktualną i prognozowaną sytuację w rozwoju różnych sieci infrastrukturalnych, których rozwój będzie miał na celu poprawę stanu środowiska, a które jednocześnie mogą spowodować zmiany w tym środowisku. Wynikające z przeprowadzonej analizy wnioski odniesiono do stanu środowiska oraz przeanalizowano możliwe skutki środowiskowe realizacji projektu Programu.

Przy sporządzaniu prognozy wykorzystano także metodę prognozowania jakościowego polegającą na wykorzystaniu wiedzy o mechanizmach funkcjonowania środowiska w konsekwencji wprowadzania zmian oraz danych dotyczących przebiegu zjawisk i procesów analogicznych.

Głównym celem Programu i jej zapisów jest dążenie Gminy do zrównoważonego rozwoju, poprawa stanu oraz sprawności funkcjonowania środowiska oraz podnoszenie standardu życia lokalnej społeczności, co zapewni warunki dla osiągnięcia założonych celów.

---

¹ brak danych za rok 2015

II. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA

2.1. PODSTAWOWE DANE ADMINISTRACYJNE

Gmina Lidzbark położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko – mazurskiego, w powiecie działdowskim.

Miejscowość Lidzbark jest głównym ośrodkiem i jednocześnie siedzibą władz samorządowych, jest to jednak gmina miejsko-wiejska. Ta największa miejscowość leży nad jeziorem Lidzbark i rzeką Wel, od wojewódzkiej stolicy – Olsztyna dzieli ją odległość ok. 90 km.

Administracyjnie jednostka dzieli się na 24 jednostki pomocnicze (sołectwa): Adamowo, Bełk, Bryńsk, Cibórz, Ciechanówko, Dłutowo, Jamielnik, Jeleń, Kiełpiny, Klonowo, Koty, Marszewnica, Miłostajki, Nick, Nowe Dłutowo, Nowy Dwór, Nowy Zieluń, Słup, Tarczyny, Wawrowo, Wąpiersk, Wlewsz, Zalesie. Program rewitalizacji obejmuje jednak tylko miasto Lidzbark.

Gmina Lidzbark to gmina miejsko-wiejska. Nie ma ona jednak charakteru typowej gminy rolniczej gdyż udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej wynosi ok. 45 %. Prawie połowę powierzchni natomiast zajmują grunty leśne. Sama jednostka miejska charakteryzuje się następującym udziałem poszczególnych typów użytkowania terenu;

- użytki rolne zajmują ok. 37 % powierzchni,
- grunty leśne zajmują ok. 17 % powierzchni,
- wody powierzchniowe zajmują ok. 10 % powierzchni,
- grunty zabudowane zajmują ok. 35,5 % powierzchni.

Liczba ludności zamieszkująca Gminę wynosiła na koniec roku 2014, 14 549 osób. Liczba ludności utrzymuje się na podobnym poziomie, jednak widać tendencję malejącą. Samo miasto zamieszkiwało 8 092 osób, w mieście ludności także ubywa.

2.2. CHARAKTERYSTYKA GOSPODARCZA

W 2014 r. w gminie do rejestru REGON wpisanych było 885 podmiotów gospodarki narodowej, w tym w samym mieście – 603 podmioty.

Najliczniej reprezentowane są przedsiębiorstwa z branży handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów. W dalszej kolejności najwięcej podmiotów gospodarczych działa w przetwórstwie przemysłowym oraz budownictwie. Do największych przedsiębiorstw działających na terenie gminy Lidzbark zaliczono:

- SE - DA Sp. z o. o. – tekstylia hotelowe, szwalnia, produkcja wzorników tkanin,
- Karwel s.c. - producent karniszy i rolet,
- H+H CELCON Polska – producent betonu komórkowego,
- 3 F - wynajem mieszkań i powierzchni magazynowych, sklep Alkohole Świata; gastronomia,
- Relax s.j. – producent wyrobów ogrodowych z drewna,
- „Wolność” Meblarska Sp. z o.o.– produkcja mebli tapicerowanych,
- Spółdzielnia Mleczarska – producent serów, mleka, twarogu itp.,
- POLDREW – producent mebli ogrodowych, suszenie, przetarcie i sprzedaż opału,
- ARTRYB Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny – przetwórstwo ryb.

Mieszkańcy gminy trudnią się także uprawą roślin i hodowlą zwierząt, część dojeżdża do pracy do pobliskich miast i sąsiadujących wsi. Większość ludności utrzymuje się z pracy w zawodach poza rolniczych.

Głównymi kierunkami produkcji rolnej jest uprawa zbóż i ziemniaków. Na przestrzeni lat widać, że stopniowo zanika zabudowa gospodarcza. Coraz częściej powstają domy mieszkalne zbliżone wyglądem do miejskiej zabudowy. Panująca moda na domki letniskowe sprzyja zagospodarowywaniu atrakcyjnych części terenu gminy i napływowi osób spoza gminy, najczęściej z dużych aglomeracji.

Wśród walorów turystycznych gminy znajdują się atrakcje kulturowe: zabytki, stanowiska archeologiczne, parki wiejskie i zabytkowe cmentarze. Bliskość jezior i dużego kompleksu leśnego wraz z parkami krajobrazowymi stwarzają dobre warunki do rekreacji i wypoczynku dla kajakarstwa, miłośników wędkarstwa, grzybobrania, wycieczek pieszych oraz rowerowych.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 499 miejsc noclegowych. W 2014 roku skorzystało z nich ponad 19 tys. osób odwiedzających gminę. Znakomitą większość obiektów noclegowych stanowią gospodarstwa agroturystyczne.

2.3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.3.1. SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ

Na obszarze Gminy, zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć podziemnych. Wody powierzchniowe pobierane są tylko do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz w gospodarce rybackiej. Największym użytkownikiem wody w gminie jest gospodarka komunalna, następnie rolnictwo i leśnictwo oraz przemysł.

Długość sieci wodociągowej w 2014 r. wynosiła 175,7 km. W gminie z wodociągów korzysta obecnie 13 021 mieszkańców (w tym 8 052 w mieście Lidzbark). Około 90 % obywateli jest objętych siecią wodociągową, w tym samo miasto w około 97 %.

Zdecydowana większość sieci wodociągowej wykonana jest z rur PCV i PE.

Obserwuje się wzrost zużycia wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest związane z rozbudową zbiorczego systemu wodociągowego.

2.3.2. SYSTEM ODPROWADZANIA ŚCIEKÓW

Zgodnie z danymi GUS za rok 2014 długość czynnej sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej (wraz z przyłączami) wynosi ponad 64 km, a w mieście jest to – ponad 47 km. Korzysta z niej 53,2 % mieszkańców gminy (89,6% w Lidzbarku). Do kanalizacji z odprowadzeniem do sieci podłączonych jest obecnie 1 334 budynków mieszkalnych (w samym mieście jest to 1 243 budynków). Łącznie z kanalizacji korzysta 7 731 osób.

Ścieki odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Lidzbarku, poprzez miejską sieć sanitarną. Oczyszczalnia obsługuje miejscowości Lidzbark, Cibórz, Wlewek, Kurojady, Chełsty oraz pozostałe miejscowości gminy (ścieki są dowożone). W roku 2014 siecią kanalizacyjną odprowadzono 300 dam³ ścieków, z czego z samego miasta – 294 dam³ ścieków. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wel.

Na terenie wielu miejscowości istnieje szczątkowa sieć kanalizacji deszczowej, co sprawia, że nie jest rozwiązany problem zbierania wód opadowych ze wszystkich

utwardzonych powierzchni terenu. W efekcie następuje spływ wód opadowych bezpośrednio do środowiska gruntowo-wodnego. W perspektywie należy dążyć do wykonania pełnej sieci kanalizacji deszczowej oraz zainstalowania na jej wylotach separatorów piasku i szlamów.

Na terenach jednostki nieobjętych systemem kanalizacji, gospodarka ściekowa oparta jest również o gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków.

2.3.3. SYSTEM ELEKTROENERGETYCZNY

W granicach administracyjnych gminy Lidzbark znajduje się linia wysokiego napięcia LWN - 110 kV. Napięcie przetwarzane jest w Głównym Punkcie Zasilania w Lidzbarku. Energia elektryczna rozprowadzana jest dalej poprzez linie kablowe i napowietrzne do odbiorców.

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Lidzbarku zmniejsza się.

2.3.3.1. ŹRÓDŁA ENERGII ODNAWIALNEJ

Polska jako członek UE zobowiązana jest do realizacji tzw. pakietu klimatyczno - energetycznego, który zakłada dla niej m. in. zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 15 % w 2020 roku (zamiast 20 % jak średnio w UE). Spowodowane jest to faktem występowania mniejszych zasobów i efektywności odnawialnych źródeł energii. W związku z tym każda jednostka samorządu terytorialnego w Polsce powinna dążyć do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł energii, a tym samym przyczyniać się do realizacji założeń pakietu oraz zmniejszania emisji zanieczyszczeń pochodzących z sektora komunalnego.

Na terenie gminy istnieją korzystne warunki do rozwoju instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym pracujących w oparciu o energię wiatrową. Według rejonizacji Polski, wykonanej przez H. Lorenc Lidzbark znajduje się w III strefie, korzystnej pod względem zasobów energii wiatru. Jednak w związku z występowaniem w granicach gminy powierzchniowych form ochrony przyrody, takich jak: obszar NATURA 2000, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, rezerwaty przyrody, lokalizowanie tego typu instalacji musi zostać szczegółowo poddane analizie środowiskowej.

Na przedmiotowym terenie można rozważać wykorzystanie energii słonecznej poprzez zastosowanie kolektorów słonecznych do podgrzewania wody lub produkowania energii elektrycznej w fotoogniwach, wykorzystywanych na potrzeby gospodarstw domowych, ze względu na korzystne warunki usłonecznienia.

Należy również zwrócić uwagę na coraz częściej stosowane pompy ciepła, wykorzystujące energię cieplną pozyskiwaną z głębi ziemi. Instalacje te, pomimo stosunkowo wysokich kosztów, cieszą się coraz większym zainteresowaniem, szczególnie wśród inwestorów prywatnych – osób fizycznych.

Źródłem energii może być biomasa wykorzystywanej dla celów energetycznych, a więc drewno odpadowe z wyrębu i czyszczenia lasów. Perspektywicznie dodatkowym źródłem biomasy mogą być uprawy energetyczne prowadzone na nieużytkach i terenach niezagospodarowanych, wilgotnych czy zalewowych.

Przez teren gminy przepływa rzeka Wel, na której istnieje mała elektrownia wodna w miejscowości Kurojady.

2.3.4. SYSTEM ZAOPATRZENIA W CIEPŁO

Gmina posiada sieć gazową o długości ponad 38 km, w tym w samym mieście sieć obejmuje ponad 30 km, a korzysta z niej w jednostce miejskiej – 2 278 odbiorców.

Na terenie gminy gospodarka ciepła opiera się na kotłowniach lokalnych i indywidualnych, które wykorzystują przede wszystkim paliwa stałe, rzadziej olej opałowy. Węgiel kamienny jako podstawowe paliwo stosowany jest przez większość mieszkańców i zakładów produkcyjnych. Kotłownie opalane węglem są często w dużym stopniu wyeksploatowane i stanowią tym samym istotne źródło zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Często problemem jest ogrzewanie budynków odpadami komunalnymi (butelki plastikowe, makulatura, zafoliowany papier, folia), których spalanie, w szczególności w okresie jesiennym, powoduje powstawanie dodatkowych szkodliwych dla zdrowia związków.

Modernizacja i przekształcanie funkcjonujących na obszarze gminy lokalnych systemów grzewczych powinny zmierzać przede wszystkim w kierunku likwidacji niskiej emisji węglowej związanej z eksploatacją węglowych kotłów małej mocy oraz pieców i kuchni węglowych.

2.3.5. SYSTEM GOSPODARKI ODPADAMI

Od stycznia 2012 roku zaczęła obowiązywać znowelizowana ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, która to nakłada na jednostki samorządowe inne, bardziej systemowe i szersze obowiązki w zakresie gospodarki odpadami, a dokumentem strategicznym w tym względzie staje się obecnie Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy, który został zaktualizowany zgodnie z wojewódzkim planem gospodarki odpadami. Ponadto Rada Miejska podjęła wiele innych uchwał związanych z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Odpady komunalne przekazywane są do:

- Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych – Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów w Działdowie, odpady: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe, niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe,
- Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych – Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów Kompostowanie odpadów ulegających biodegradacji i zielonych w Zakrzewie, gm. w Działdowie, odpady: odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym opakowania ulegające biodegradacji,
- Składowiska odpadów w Zakrzewie, gm. Działdowo lub składowiska odpadów w Ciechanówku gm. Lidzbark (częściowo zamknięte) – przyjmowanie odpadów typu gruz i kompost.

W roku 2014 (GUS) zebrano z terenu jednostki łącznie ok. 2,2 tys. Mg odpadów komunalnych, z czego z gospodarstw domowych odebrano ok. 1,6 tys. Mg (ponad 74 %). W roku 2014 na 1 mieszkańca Gminy przypadało ponad 112 kg odpadów i obserwuje się spadek ilości powstających odpadów komunalnych.

2.3.6. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Do najważniejszych dróg w gminie należą drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne.

Przez Lidzbark przebiega linia kolejowa nr 208 Działdowo-Chojnice, obsługująca kolejowy ruch pasażerski. Ruch pasażerski został wstrzymany z powodu braku dofinansowania ze strony Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie. Obecnie przez Lidzbark jeżdżą tylko pociągi towarowe. Na terenie miasta przy linii kolejowej usytuowane są dwie stacje kolejowe.

2.4. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.4.1. GEOLOGIA I RZEŻBA TERENU

W hipsometrii zaznacza się podział na obszary wysoczyzny morenowej falistej i pagórkowatej, równiny sandrowej oraz tereny dolinne i rynny subglacialne.

Teren Gminy jest położony w obrębie Niecki Mazowieckiej, która wypełniona jest utworami kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Obszar zbudowany jest z osadów lodowcowych, których grubość jest zróżnicowana i dochodzi do 180 m. n.p.m.

2.4.3. GLEBY

Podstawowymi materiałami, z których powstała większość gleb w gminie to: gliny zwałowe, piaski zwałowe, żwiry i piaski wodolodowcowe, torfy i aluwia rzeczne. Z powyższych tworów wykształciły się gleby: bielicowe, brunatne i bagienne. Najwięcej bo aż 80 % stanowią gleby bielicowe, gleby są niskiej jakości, gdyż większość z nich należy do V i VI klasy.

2.4.4. KLIMAT

Warunki klimatyczne panujące na terenie Gminy należą do umiarkowanych. Według regionalizacji klimatycznej jednostka położona jest w obrębie dzielnic mazurskiej oraz wschodnio – bałtyckiej. Charakterystyczną cechą tego klimatu jest duża zmienność wywołana ścieraniem się przeciwstawnych mas powietrza polarnego i morskiego. Potęguje ją rzeźba terenu oraz różne rozmieszczenie zbiorników wodnych, jak i zróżnicowana szata roślinna. Dzielnicę mazurską jest poza obszarem górskim najchłodniejszym rejonem Polski, ponieważ otrzymuje mniej energii słonecznej w warstwie przyziemnej. Suma opadów w regionie w ciągu roku wynosi 500 mm - 634 mm. Do częstych zjawisk należą zbyt suche

i zbyt wilgotne lata. W Mieście i Gminie Lidzbark średnia roczna temperatura waha się 7,0-7,7°C, przy czym w miesiącu styczniu wynosi -3,5°C, a w lipcu 17,5°C.

2.4.5. WODY POWIERZCHNIOWE

Na obszarze Gminy Lidzbark znajduje się 12 jezior, które powstały w wyniku działań lodowca. Ogólna powierzchnia wszystkich jezior wynosi 294,87 ha. Zdecydowana większość jezior jest pochodzenia polodowcowego, głównie typu rynnowego. Najczęściej są one długie i wąskie o stromych brzegach, znacznych głębokościach i o niewyrównanym dnie.

Największy ruch turystyczny obserwuje się nad jeziorami: Lidzbarskim i Kiełpińskim i wokół tych jezior rozwija się turystyka poprzez powstawanie ośrodków wczasowych.

Na terenie Gminy Lidzbark przepływają rzeki typu nizinnego, które mają stosunkowo wyrównane przepływy w ciągu roku. Największa rzeka to Wel, a na niedużym odcinku Gminy przepływa rzeka Wkra, Płońniczanka, Brynica.

Gmina położona jest na terenach zagrożonych podtopieniami.

2.4.6. WODY PODZIEMNE

Obszar położony jest głównie w obrębie zbiornika wód podziemnych - GZWP nr 214 Działdowo. Drugi zbiornik GZWP 215 Subniecka Warszawska zajmuje jedynie niewielki północno – wschodni fragment Gminy. Obszar GZWP nr 214 podlega najwyższej ochronie (ONO) na powierzchni 1 650 km² oraz posiada obszar wysokiej ochrony (OWO) obejmujący powierzchnię 140 km².

Eksploatacja wód podziemnych do picia i na potrzeby gospodarcze na terenie Gminy bazuje głównie na czwartorzędowym piętrze wodonośnym.

Obszar jednostki objęty został jednolitą częścią wód podziemnych nr 40 i 48, z czego miasto położone jest w zasięgu JCWPd nr 40.

2.4.7. ZASOBY PRZYRODY (FLORA I FAUNA)

Na terenie Miasta i Gminy Lidzbark szata roślinna wg geobotaniczno – regionalnego podziału na główne jednostki, należy do Działu Mazowiecko – Poleskiego. Ze względu na lokalne zróżnicowanie warunków środowiska, szata roślinna jest stosunkowo urozmaicona. Oprócz lasów ważną funkcję przyrodniczą na terenie gminy pełni roślinność nieleśna. Szczególną rolę odgrywają zbiorowiska łąkowe i szuwarowe w dolinach rzek, przede wszystkim Wkry. Ze względu na ich obecność między innymi, części obszaru Gminy Lidzbark została objęta różnymi formami ochrony.

Do najcenniejszych gatunków roślin z grupy chronionych należą między innymi storczyki, goździk pyszny, pluskawica europejska, wielosił błękitny, grzybień biały, grąźel żółty, lilia złotogłów, orlik pospolity, naparstnica zwyczajna, kruszyk błotny i szerokolistny.

Na terenie jednostki świat zwierzęcy jest stosunkowo zróżnicowany gatunkowo. Wynika to przede wszystkim z występowania na jego obszarze różnych siedlisk, od borów mieszanych po duże obszary łąk. W lasach występują następujące gatunki zwierzyny grubej: sarny, jelenie i dziki oraz zwierzyna drobna: lisy, zające, wydry, kuny. Liczną grupę zwierząt stanowią ptaki, żerujące i gniazdujące głównie w dolinach rzecznych, przede wszystkim rzek Wel i Wkra oraz w rejonie jezior: trzmiełojad, bocian biały, bocian czarny, żuraw, błotniak

stawowy, błotnik łąkowy, gęś gęgawa, gągoł, jastrząb, jerzyk, wilga, perkoz dwuczuby, orlik krzykliwy, czajka, derkacz, drozd śpiewak, dudek, łabędź niemy i krzykliwy. Z gatunków gadów występujących na terenie Gminy Lidzbark występują następujące gatunki gadów: jaszczurkę zwinkę, jaszczurkę żyworodną i padalca zwyczajnego, żmiję zygzakowatą. Płazy reprezentowane są przede wszystkim przez żaby, ropuchy szarą i zieloną, traszki grzebieniastą i zwyczajną, rzekotki i kumaki. Najliczniejszą grupą świata zwierzęcego na omawianym obszarze są owady, żyjące w różnym środowisku. Są to między innymi paż królowej, paż żeglarz, biegacze skórzasty, leśny, ogrodowy, modliszka. Fauna ryb to m.in.: różanka, strzelba potokową i piskorz.

2.4.7.1. OBIEKTY CHRONIONE

Ustawa z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. 2015 poz. 1651) przedstawia poszczególne formy ochrony przyrody, z których na terenie Gminy Lidzbark zlokalizowano następujące formy prawnej ochrony przyrody:

- Parki Krajobrazowe - Welski oraz Górznieńsko – Lidzbarski,
- Obszary Chronionego Krajobrazu: „OChK Doliny Górnej Wkry” oraz OChK Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego”,
- obszary NATURA 2000,
- 6 użytków ekologicznych,
- 40 pomników przyrody.

Welski Park Krajobrazowy

Welski Park Krajobrazowy powstał w 1995 r. dla ochrony naturalnego krajobrazu środkowego odcinka doliny rzeki Wel (łącznie z jeziorami, przez które przepływa), a także towarzyszącymi jej kompleksami leśnymi i użytkami rolnymi. Powierzchnia Parku to 20 444 ha oraz 3 895 ha otuliny, Obszar ten jest położony na terenie gmin: Lidzbark, Rybno i Płońnica (powiat działowski) oraz Grodziczno (powiat nowomiejski). Teren ten wyróżnia się urozmaiconą, polodowcową rzeźbą terenu, z malowniczymi wzgórzami morenowymi pokrytymi lasami, polami i łąkami, pomiędzy którymi silnie meandruje rzeka Wel. Na terenie Parku znajduje 13 większych jezior o zróżnicowanej powierzchni i głębokości, duża ilość małych jezior („oczek”) oraz stawów rybnych. Lasy zajmują ponad 1/3 powierzchni Parku. Dominują bory i lasy mieszane.

Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy

Powierzchnia Parku wynosi 27 764 ha i znajduje się na pograniczu województw: warmińsko-mazurskiego (8 633 ha), kujawsko-pomorskiego (13 901 ha) oraz mazowieckiego (5230 ha). Różnorodność siedlisk i gatunków występujących na terenie Parku chroniona jest innymi formami ochrony przyrody.

Rezerwaty przyrody na terenie Welskiego Parku Krajobrazowego i Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego w obszarze Gminy Lidzbark:

- „Jar Brynicy” o powierzchni 29,47 ha powstał w 1955 r. na terenie Nadleśnictwa Lidzbark – Leśnictwo Sarnia Góra. Cechą charakterystyczną rezerwatu są różnice w wysokości dochodzące nawet do 50 m. Jar Brynicy porośnięty jest lasem mieszanym. W rezerwacie występują ponad 200 gatunków naczyniowych.

- „Klonowo” o powierzchni 32,4 ha utworzono w 1958 r. na terenie Nadleśnictwa Lidzbark w Leśnictwie Lidzbark. Na obszarze Klonowa występuje ponad 80 gatunków roślin.
- „Bagno Koziana” o powierzchni 54,85 ha powstał w 1991 r. na terenie wsi Jeleń. Jest to rezerwat ornitologiczny, powstały dla zachowania i ochrony ptactwa wodno-bagiennego – 87 gatunków.
- „Czapliniec Werski” o powierzchni 14,59 ha powstał w 1982 r. Jest to rezerwat ornitologiczny. Celem ochrony jest zachowanie miejsca gnieźdzenia się czapli siwej.

Obszary Natury 2000

Prawie 25 % powierzchni Nadleśnictwa Lidzbark zajmują Obszary Natury 2000, na których znajduje się:

- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO Ostoja Lidzbarska PLH280012, SOO Ostoja Welska PLH280014, SOO Przełomowa Dolina Rzeki Wel PLH2800150),
- obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO Doliny Wkry i Mławki PLB140008).

2.4.8. ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Występujące na obszarze gminy elementy dziedzictwa kulturowego, łączą historię z teraźniejszością, występując w postaci przedwojennego (dwory, czworaki) i powojennego budownictwa świeckiego (bloki wielorodzinne) oraz często kilkuwiekowego sakralnego w postaci kościołów, zabytkowych cmentarzy i kapliczek.

Na obszarze gminy występują: zabytki architektury (pałace, dwory, kościoły, przedwojenne budownictwo wiejskie), zabytki sztuki ogrodowej (parki), zabytki sztuki ludowej (młyny, kapliczki, krzyże przydrożne, stare chaty), miejsca historyczne, zabytki przyrody (pomniki przyrody, parki krajobrazowe, założenia parkowe).

Obiekty zabytkowe zwiększają atrakcyjność obszaru gminy i mogą stanowić potencjał do rozwoju różnych form wypoczynku i rekreacji, w tym turystyki krajoznawczej.

Większość obiektów zabytkowych znajduje się w złym stanie technicznym i brakuje inwestorów dla ich rewitalizacji.

2.5. STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

2.5.1. STAN I ZAGROŻENIA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Stan wód powierzchniowych na terenie Gminy jest zadowalający, co potwierdzają dane monitoringowe WIOŚ. Ostatni raz jednolita część wód powierzchniowych (Wel od dopływu z Miłostajek do dopływu spod Mrocza) była badana w roku 2013 i wyniki wskazywały na dobrą jakość wód, zarówno jeżeli chodzi o stan ekologiczny, stan chemiczny oraz ogólny stan wód (przy silnie zmienionej JCWP).

W ostatnich latach nie przebadano żadnego jeziora znajdującego się na terenie Gminy Lidzbark.

Wody podziemne nie są badane na terenie gminy, stąd brak jest danych w tym zakresie.

Czynnikami, które mogą mieć wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych są:

- odprowadzanie ścieków komunalnych i wód opadowych i roztopowych bez właściwego oczyszczenia,
- niewystarczające oczyszczanie ścieków (zbiorniki bezodpływowe, przydomowe oczyszczalnie ścieków),
- stosowanie środków chemicznych w procesie odśnieżania dróg i chodników,
- stosowanie środków ochrony roślin i nawozów na terenach wiejskich.

Dużym obciążeniem dla środowiska wodnego, a w szczególności dla cieków wodnych jest zrzut oczyszczonych ścieków z oczyszczalni ścieków. Oczyszczone ścieki nie mogą wywoływać zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych. Należy tak sterować technologią oczyszczania ścieków, aby umożliwić prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu wodnego. Zrzut wód nie może powodować zmian w naturalnej biocenozie, zmian mętności wody, jej barwy i zapachu, a także formowania się piany czy gromadzenia osadów.

Ze względu na duże zbiorniki wodne, na terenie gminy rozwija się rekreacja, związana z powstawaniem zabudowy letniskowej, która często nie posiada wystarczającej infrastruktury w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych.

2.5.2. STAN I ZAGROŻENIA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB

Na terenie gminy zasoby glebowe określane są jako średniej jakości gleby, które charakteryzują się raczej kwaśnym odczynem, ze średnią zawartością magnezu oraz fosforu i potasu. Na terenie jednostki nie prowadzono badań jakości gleb. W ramach monitoringu gleb badania prowadzono w m. Przyłęk (gm. Płońnica, pow. działowski). W punkcie tym od lat obserwuje się zwiększającą się ilość związków mineralnych, wzrost zawartości próchnicy oraz spadek kwasowości. Wzrasta również zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i zasolenia.

Gleby w gminie podlegają degradacji, która jest spowodowana następującymi procesami i działalnością:

- erozja wodna, wietrzna,
- degradacja związana z niewłaściwie prowadzoną melioracją,
- degradacja antropogeniczna, związana z rozwojem osadnictwa (utwardzenie powierzchni biologicznie czynnych), komunikacji (ciągi komunikacyjne, stacje paliw), rolnictwa (zbyt duży dopływ nawozów).

Działania antropogeniczne powodują także degradację chemiczną gleb, przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń (tych pochodzących z komunikacji, związanych ze spalaniem paliw, a także odprowadzaniem wód opadowych o roztopowych) bezpośrednio do ziemi, wód podziemnych oraz powierzchniowych. Ponadto wokół terenów komunikacyjnych występują gleby antropogeniczne przekształcone. Należą one do urbanosoli i industriosoli. W bliskim sąsiedztwie dróg głównych może występować w glebach podwyższona zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych i zasolenia.

2.5.3. STAN I ZAGROŻENIA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Gmina Lidzbark, według podziału na strefy, w których dokonuje się rocznej oceny

stanu powietrza, znajduje się w strefie warmińsko-mazurskiej. WIOŚ nie bada jakości powietrza na terenie gminy.

Roczna ocena jakości powietrza rok 2014 wykonana według kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia dla całej strefy warmińsko-mazurskiej wykazała występowanie w zakresie pyłu PM 10 oraz benzo(a)pirenu stężeń przekraczających wartości dopuszczalne. Wysokie koncentracje tego zanieczyszczenia notowano w okresie grzewczym, gdyż jego głównym źródłem powstawania są paleniska domowe ogrzewane paliwami stałymi często o małej kaloryczności i dużych zanieczyszczeniach (węglem, drewnem). Największym problemem jest spalanie odpadów w paleniskach domowych, zwłaszcza spalanie tworzyw sztucznych. Przekroczenie standardów jakości powietrza w pomiarach monitoringowych skutkuje obowiązkiem opracowania działań naprawczych, czyli realizacją zapisów programów ochrony powietrza. Oddziaływanie emisji związane jest też z ruchem pojazdów na głównych drogach (w szczególności jeżeli chodzi o zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu).

Cała strefa warmińsko-mazurska posiadała określoną klasę jakości powietrza w kategorii C dla pyłu PM 10 oraz B(a)P.

2.5.4. STAN I ZAGROŻENIA KLIMATU

Gminą Lidzbark może znaleźć się z strefie, w której mogą wystąpić negatywne skutki wynikające ze zmian klimatu. Według strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020², do najważniejszych negatywnych skutków zaliczyć należy niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych, zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof (silne wiatry, incydentalne trąby powietrzne, wyładowania atmosferyczne).

Zagrożeń klimatycznych nie można rozpatrywać w skali lokalnej, a raczej na poziomie stref, czy regionów. Mimo to można stwierdzić, że w najbliższych latach na obszarze jednostki, jak i całego kraju można spodziewać się wzrostu okresów upalnych, spadku liczby dni z okresami mroźnymi. W przeciwieństwie do temperatury powietrza przewidywane sumy roczne opadów nie wykazują żadnego wyraźnego trendu zmian. W latach 2010 - 2030 prognozuje się niewielką tendencję malejącą liczby dni z pokrywą śnieżną, natomiast trzeba się liczyć z dużymi wahaniami pomiędzy kolejnymi sezonami zimowymi co może powodować skutki negatywne dla struktury gleb oraz kondycji ekosystemów.

2.5.5. STAN KLIMATU AKUSTYCZNEGO I ZAGROŻENIA HAŁASEM, POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI ORAZ POWAŻNYMI AWARIAMI

Hałas jest obecnie traktowany jako jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. Jest także jedną z najbardziej charakterystycznych cech terenów zurbanizowanych.

² Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, www.mos.gov.pl/g2/big/2013_03/e436258f57966ff3703b84123f642e81.pdf

Najbardziej uciążliwy³ dla mieszkańców jest hałas komunikacyjny i to właśnie on ma duże znaczenie w gminie (źródłem jest ruch kołowy po drogach wojewódzkich oraz kolejowy transport towarowy).

W obrębie gminy nie było prowadzonych badań natężenia hałasu komunikacyjnego. Głównym powodem uciążliwej emisji hałasu, ogólnie, obok stosunkowo wysokiego natężenia ruchu pojazdów, jest wysoki udział w potoku ruchu pojazdów ciężkich, który w szczególności negatywnie oddziałuje na terenach zwartej zabudowy.

Uciążliwość ze strony zakładów produkcyjnych czy usługowych może wynikać z braku zachowania standardów i dopuszczalnych norm, odpowiedzialność za negatywne oddziaływania należy przede wszystkim do użytkowników urządzeń, instalacji będących źródłami hałasu. Źródła te nie mogą powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny. Ze względu na niski stopień rozwoju gospodarczego jednostki ten rodzaj hałasu nie ma dużego znaczenia dla mieszkańców.

Brak jest wiarygodnych informacji na temat wieloletniego i skumulowanego oddziaływania na zdrowie i środowisko promieniowania elektromagnetycznego.

W ostatnich latach WIOŚ nie prowadził na terenie gminy badań monitoringowych pól elektromagnetycznych. Na podstawie przeprowadzonych pomiarów na okolicznych terenach nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych określonego na poziomie 7 V/m.

Człowiek jest zagrożony promieniowaniem elektromagnetycznym ze strony anten nadawczych oraz infrastruktury elektroenergetycznej, linii przesyłowych i stacji transformatorowych.

W krajowych przepisach dopuszcza się występowanie pochodzących od linii elektroenergetycznych pól elektrycznych o natężeniach mniejszych od 1 kV/m m. in. na obszarach zabudowy mieszkaniowej. Z punktu widzenia ochrony środowiska człowieka istotne więc mogą być linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV, bądź wyższych. Zasięg promieniowania mogącego wpływać niekorzystnie na człowieka sięga do 40 m po obu stronach linii. Trzeba też wziąć pod uwagę, że napowietrzne linie elektroenergetyczne, zarówno wysokiego, jak i średniego napięcia, mogą oddziaływać niekorzystnie na ptaki, które rozbijają się o linie, a także wpływać niekorzystnie na krajobraz.

Linie 110 kV są źródłami pola elektromagnetycznego mogącego powodować przekroczenie wartości dopuszczalnych na terenach zamieszkałych. Największa wartość natężenia pola elektrycznego jaka może wystąpić pod linią lub w jej pobliżu nie przekracza tutaj 3 kV/m. Największa wartość natężenia pola elektrycznego, jaka może wystąpić pod linią 220 kV lub w jej pobliżu nie przekracza 6 kV/m. Maksymalne wartości natężenia pola elektrycznego pod linią 400 kV, na wysokości 1,8 m od powierzchni ziemi, wynoszą 10 kV/m. Przez teren gminy linie te przebiegają bezkolizyjnie, nie stwarzając zagrożenia polem elektromagnetycznym dla ludzi w środowisku.

Obiektami, o istotnym z punktu widzenia ochrony środowiska, oddziaływaniu mogą być także stacje bazowe telefonii komórkowych, anteny nadawcze. Na terenie gminy funkcjonują anteny nadawcze operatorów telefonii komórkowych – stacji bazowych. W otoczeniu anten stacji bazowych GSM pola o wartościach wyższych od dopuszczalnych

³ zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska - efekt uciążliwy hałasu to negatywne reakcje człowieka bez zauważalnych szkodliwych skutków dla jego zdrowia (taką definicję uciążliwości będzie się również stosować przy ocenie oddziaływań jako uciążliwych w stosunku do innych działań, czy inwestycji)

w praktyce występują w odległości do 25 metrów od anten na wysokości zainstalowania tych anten. Ponieważ anteny są instalowane na dachach wysokich budynków lub na specjalnie stawianych wieżach, prawdopodobnie nie stwarzają one zagrożenia dla mieszkańców.

Poważne awarie obejmują skutki dla środowiska powstałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Zapobieganie poważnym awariom w odniesieniu do przemysłu wykorzystującego niebezpieczne substancje chemiczne ma ogromne znaczenie ekonomiczne i decyduje o jego wizerunku i akceptacji w społeczeństwie.

Na terenie gminy nie funkcjonują zakłady określone jako zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.

Innym niż przemysłowe, typem zagrożeń na terenie jednostki są zagrożenia pochodzące z komunikacji. W transporcie samochodowym największe zagrożenie występuje na drogach wojewódzkich, po których odbywa się transport w ruchu tranzytowym. W efekcie dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów, stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia. Biorąc to pod uwagę, za potencjalne źródło awarii można zatem uznać również ciągi komunikacyjne oraz stacje paliw jako miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktami ropopochodnymi dla gleb i wód. Zagrożenie pożarowe i wybuchowe stanowią zbiorniki paliw płynnych znajdujące się na stacjach paliw zlokalizowanych na terenie gminy.

2.5.6. STAN I ZAGROŻENIA SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

Czynniki, które są zagrożeniem dla szaty roślinnej są w ujęciu ogólnym: wypalanie traw i osuszanie terenów, zmiana łąk kośnych i pól na monokultury roślin pastewnych i zbożowych, zanieczyszczenia powiązane z ruchem komunikacyjnym, zanieczyszczenia pyłowe ze źródeł niskiej emisji i emiterów przemysłowych, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, a w następstwie eutrofizacja cieków wodnych i jezior, niezrekultywowane wyrobiska poeksploatacyjne kruszywa naturalnego, zanieczyszczenia punktowe z dzikich wysypisk śmieci, które powodują zmianę siedliska w następstwie przekształcenie roślinności, niszczenie siedlisk przez ich zamianę na tereny zamieszkałe, drogi itp.

Układ siedlisk, struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanów sprawia, że ich zagrożenie za strony czynników biotycznych jest stosunkowo niewielkie. Czynniki mającymi wpływ na zdrowotność lasu są opady, szczególnie w okresie wegetacyjnym – jako czynnik stymulujący wzrost i rozwój drzewostanów oraz szkodliwe działanie grzybów, owadów i ssaków. Okresy suche przyczyniają się do zamierania drzewostanów. W osłabionych fizjologicznie drzewostanach mogą rozwijać się grzyby patogeniczne prowadzące do usychania drzew. Innym czynnikiem zagrażającym terenom leśnym są silne wiatry oraz pożary.

Negatywnie na stan fauny i flory mogą wpływać procesy przestrzenne przemian krajobrazu, w tym najbardziej rozpowszechniony - fragmentacja siedlisk. Fragmentacja polega na rozpadzie zwartego dotychczas obszaru (siedlisk, ekosystemów lub typów użytkowania gruntu) na mniejsze części (fragmenty). W jej efekcie zdecydowanie zwiększa się liczba płatów i długość granic krajobrazowych, zmniejsza natomiast zwartość krajobrazu. Fragmentacja jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych procesów transformacji, prowadzącym do zmniejszania bioróżnorodności oraz przyspieszenia lokalnego zanikania

roślin i zwierząt. Ze wzrostem fragmentacji ze względu na zanik siedlisk oraz bariery przestrzenne zmniejsza się także rozproszenie zwierząt i ich migracje, co przyczynia się do redukcji gatunków, powodując zmniejszenie bioróżnorodności gatunkowej wśród fauny.

Wszystkie podejmowane działania powinny dążyć do minimalizacji tych procesów. Ważne jest planowanie przestrzenne, rozwój obszarów biologicznie czynnych, łączące racje gospodarcze, potrzeby i możliwości z kwestiami ekologicznymi i możliwościami środowiska. Projektowane inwestycje i działania powinny być połączone z planowaniem sieci ekologicznych, tak by spełniały potrzebę utrzymania „łączności” siedlisk.

Zagrożeniem dla form ochrony przyrody w szczególności dla obszarów Natura 2000 zgodnie ze standardowymi formularzami danych są:

1. dla obszaru PLH280012 Ostoja Lidzbarska:
  - a) na poziomie wysokim – ewolucja biocenotyczna, sukcesja, nieprawidłowe prace związane z pielęgnacją lasów,
  - b) na poziomie średnim – międzygatunkowe interakcje pomiędzy gatunkami, polowania, infrastruktura rekreacyjna (szlaki piesze i rowerowe), użytkowanie rolnicze gruntów, szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną, rozbudowa systemu komunikacyjnego, eutrofizacja, osuszanie gruntów, wycinka lasów, zalesianie terenów otwartych, nowe nasadzenia, wypełnianie rowów melioracyjnych, sadzawek,
  - c) na poziomie niskim – odpady komunalne, turystyka piesza, wydeptywanie, nadmierne użytkowanie, wycinka roślin, nawożenie, wędkarstwo, obce gatunki inwazyjne, zabudowa miejska i rozproszona, eksploatacja kopalni, uprawianie sportu,
2. dla obszaru PLH280014 Ostoja Welska:
  - a) na poziomie wysokim – ewolucja biocenotyczna, sukcesja,
  - b) na poziomie średnim – wędkarstwo, rozbudowa dróg kolejowych, ciągów komunikacyjnych, zmiana sposobu uprawy, osuszanie gruntów, regulowanie cieków wodnych,
  - c) na poziomie niskim – szlaki piesze i rowerowe, polowania, wydobywanie torfu, zarzucanie pasterstwa, brak wypasu, zabudowa rozproszona, nieprawidłowo prowadzona gospodarka leśna,
3. dla obszaru PLB140008 Doliny Wkry i Mławki:
  - a) na poziomie wysokim – brak zagrożeń,
  - b) na poziomie średnim – brak zagrożeń,
  - c) na poziomie niskim – nieprawidłowo prowadzona gospodarka leśna, szlaki piesze i rowerowe.
4. dla obszaru PLH2800150 Przełomowa Dolina Rzeki Wel:
  - a) piętrzenie wody na rzece bezpośrednio związane z funkcjonowaniem młynów wodnych i małych elektrowni wodnych oraz często brak sprawnych przepławek,
  - b) zanieczyszczenia wód rzeki wywołane nieefektywnie funkcjonującym systemem oczyszczania ścieków, a na niektórych odcinkach rzeki jego brakiem,
  - c) w okolicach osiedli ludzkich procesy urbanizacyjne, a zwłaszcza związane z nimi stopniowe zabudowywanie łąk i obszarów rolniczych i leśnych głównie obiektami o charakterze letniskowym,
  - d) budowa nowych stawów rybnych oraz rozwój istniejących obiektów stanowi poważne źródło biogenów w ekosystemie rzeczny.

Czynniki, które zagrażają rozwojowi zwierząt lądowych są: kłusownictwo – mogące przyczynić się do niekontrolowanego (gwałtownego) zmniejszenia się populacji

poszczególnych gatunków, nadmierna populacja lisów, pożary lasów, wypalanie traw, rozwój przemysłu – powodującego pogorszenie się ogólnego stanu środowiska, rosnąca liczba inwestycji w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo, szczególnie w sąsiedztwie jezior.

Zagrożeniami dla zwierząt wodnych są: zanieczyszczenia wód powierzchniowych (ściekami bytowymi i gnojowicą) – brak skanalizowania części miejscowości, mało wydajna oczyszczalnia ścieków oraz dzięki wysypiska odpadów, nieprawidłowe stosowanie środków ochrony roślin i nawozów (szczególnie w rejonie jezior oraz rzek), zmienności i niedobory stanu wód.

III. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem, którego głównym celem jest określenie (zaktualizowanie) dla Gminy Lidzbark drogi do osiągnięcia celów w zakresie polityki rozwoju, ustalonych wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Odstąpienie od wdrażania zapisów tego dokumentu oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz stagnacją w rozwoju jednostki.

Program jest opracowaniem omawiającym aktualną sytuację w Gminie. Jest dokumentem praktycznym, który powinien służyć w procesie inwestycyjnym samorządu i jednostek gospodarczych na tym terenie. Celem opracowania Programu jest przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa polityki rozwoju Gminy Lidzbark. Cele zapisane w projekcie Programie dają podstawę do występowania z wnioskami o dofinansowanie zamierzonych inwestycji.

W przypadku niepodjęcia działań strategicznych (w tym przypadku uchwalenia Programu) nie będzie możliwe rozplanowanie przestrzeni gminy zgodnie z obecnie panującymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, gospodarczymi i społecznymi. Należy zatem przedsięwziąć środki pieniężne i organizacyjne w celu opracowania koncepcji rozwoju i rewitalizacji analizowanej jednostki (w przypadku jednostki, samego miasta Lidzbark) w sposób zrównoważony (uwzględniając ochronę środowiska) i jednocześnie odpowiadając na aktualne zapotrzebowanie rozwoju dla tego obszaru.

Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne jest jak najszybsze wskazanie, które tereny mogą być przeznaczone pod zagospodarowanie z wyznaczeniem jego kierunku oraz, które wymagają największych prac inwestycyjnych celem przywrócenia ich do użytkowania i poprawy ich stanu. Jeżeli następować będzie chaotyczny rozwój jednostki, nieuwzględniający zasad zrównoważonego rozwoju, nie będzie dochodziło do harmonizowania procesów rozwojowych z zasadami ekorozwoju. Dzięki wprowadzeniu Programu nie dojdzie do wprowadzenia elementów niepożądanych na tym terenie, może jedynie przyczynić się do poprawy estetyki i wizerunku danego obszaru oraz struktury funkcjonalno – przestrzennej.

W przypadku braku realizacji Programu dla Gminy Lidzbark, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska we wskazanym obszarze zdegradowanym obejmującym centrum miasta Lidzbark. Brak realizacji założeń tego dokumentu najprawdopodobniej przyczyniać się

będzie do utrwalania i występowania negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska i wykorzystania przestrzeni publicznej i infrastruktury. Potencjalne zmiany aktualnego stanu środowiska zależą od:

- czasu,
- nakładów finansowych jakimi dysponują: samorząd i podmioty gospodarcze,
- aktywności w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych w tym dotacji z UE, przeznaczanych na cele rozwojowe infrastruktury i ochronę środowiska.

Brak realizacji Programu przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w rozwoju jednostki, zwłaszcza w zakresie: jakości wód powierzchniowych, jakości powietrza, terenów pozostających pod presją szkodliwego oddziaływania ruchu komunikacyjnego, zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, choć jednak mające wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni. Przewiduje się, iż w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

- niezgodność z założeniami ogólnopolskimi i wojewódzkimi dotyczącymi rozwoju lokalnego,
- uniknięcie zysków możliwych do osiągnięcia w wyniku rozwoju gospodarczego jednostki, w tym stosowania nowoczesnych technologii,
- niewystarczające traktowanie obowiązujących przepisów o ochronie środowiska podczas rozwoju gospodarczego i przestrzennego jednostki,
- postępujący zanik świadomości ekologicznej społeczeństwa na skutek niezrównoważonego rozwoju Gminy.

O ile w efekcie długofalowym planowane przedsięwzięcia i założone cele mają na celu zrównoważony rozwój Gminy, w tym także poprawę stanu środowiska, to w skali krótkoterminowej mogą zachodzić pewne negatywne oddziaływania i uciążliwości związane z realizacją inwestycji, które mogą w pewnym stopniu pogarszać stan środowiska w stosunku do jego stanu obecnego, przed realizacją zapisów Programu.

Jak wynika z powyższych zapisów zakończenie okresu programowania dotąd obowiązującego Programu może prowadzić do niezorganizowanego i nieprzemyślanego rozwoju Gminy, co w efekcie będzie negatywnie oddziaływać na środowisko.

IV. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

Obszar Gminy Lidzbark w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody podlega prawnej ochronie przyrodniczej. Taki stan rzeczy sprawia, że zapisy Programu muszą uwzględniać ograniczenia wynikające z ustawy dotyczące postępowania w przypadku form ochrony przyrody.

Z punktu widzenia ochrony środowiska należy jednak zwrócić uwagę również na inne istniejące problemy. Przeprowadzona analiza uwarunkowań środowiska przyrodniczego pozwala na sformułowanie głównych problemów:

- emisja zanieczyszczeń i hałasu związana z funkcjonowaniem ciągów komunikacyjnych oraz zabudowy, mogąca powodować przekroczenia dopuszczalnych norm emisji zanieczyszczeń i hałasu,
- możliwość zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrona cennych walorów przyrodniczych.

W związku z powyższym zapisy działań w ramach realizacji Programu powinny zwracać szczególną uwagę na kwestie związane z gospodarką wodno – ściekową, ochroną zasobów wód powierzchniowych i podziemnych (przed ściekami komunalnymi, wodami opadowymi, spływami z pól, eutrofizacją), ochroną powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami (niska emisja, przestarzałe systemy grzewcze w planowanych do rewitalizacji budynkach) i hałasem oraz ochroną cennych walorów przyrodniczych (przed zniszczeniem siedlisk w związku z rozwojem rekreacji (wolne tereny wokół jeziora Lidzbarskiego), ciągów pieszych i rowerowych, szlaków kajakowych, rozwojem obszarów gospodarczych, energetyki odnawialnej).

Istotnym problemem w analizie i ocenie projektu Programu w odniesieniu do planowanych działań i uwarunkowań przyrodniczych jest fakt, że na tym etapie planowania trudno jest niejednokrotnie konkretnie określić wszystkie oddziaływania, w szczególności przy braku danych i projektów technicznych poszczególnych przedsięwzięć. Każda inwestycja, która wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach⁴ może wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Przeprowadzenia tego rodzaju oceny wymagają planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Potrzeba przeprowadzenia wspomnianej oceny może także zaistnieć podczas wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach planowanych przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Procedura ta uzależniona jest w takim przypadku od stanowiska organu właściwego do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Program, często mimo ogólności swoich zapisów, odnosi się do planowanych inwestycji, a zgodnie z ustawą OOŚ, przeprowadzenia oceny oddziaływania wymaga właśnie również realizacja dopiero planowanych przedsięwzięć mogących znacząco, lub też potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Tak więc mimo braków w posiadanej wiedzy z zakresu planowanych inwestycji, na etapie analizowanego projektu dokumentu, zostaną w ogólnym i często teoretycznym zakresie określone oddziaływania planowanych działań w odniesieniu do głównych problemów wymienionych powyżej.

---

⁴ przedsięwzięcia wskazane w art. 71 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2016, poz. 353) oraz wymienione w rozporządzeniu z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2016 poz. 71)

V. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Nawiązując do określonych celów Lokalnego Programu Rewitalizacji, w ramach oceny oddziaływania zapisanych w nim działań i przedsięwzięć konieczne jest zestawienie zaplanowanych kierunków rozwoju analizowanej jednostki.

Poniżej przedstawiono cele strategiczne Gminy Lidzbark, a w ich ramach cele operacyjne⁵:

- Cel główny:
Poprawa jakości życia mieszkańców oraz podniesienie walorów estetycznych Gminy Lidzbark, jako miejsca zamieszkania oraz atrakcji turystycznej.
- 1. **Cel społeczny:**
Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.
  - a) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
  - b) Przeciwdziałanie patologiom społecznym;
  - c) Działania służące zwiększeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem;
  - d) Działania na rzecz aktywności środowisk dziecięcych i młodzieżowych w tym poprawa warunków nauki oraz wychowania przedszkolnego;
  - e) *Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej;***
  - f) Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
  - g) Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców;
  - h) Wzrost zaangażowania mieszkańców w inicjatywy obywatelskie;
  - i) *Poprawa bezpieczeństwa publicznego.***
- 2. **Cel przestrzenno-funkcjonalny:**
Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz przestrzennej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.
  - a) ***Poprawa stanu infrastruktury technicznej;***
  - b) ***Zapewnienie spójności przestrzenno-funkcjonalnej miasta;***
  - c) ***Działania dotyczące podniesienia walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych;***
  - d) ***Działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych;***
  - e) ***Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej;***
  - f) ***Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych.***
- 3. Cel gospodarczy:
Ożywienie lokalnej gospodarki.
  - a) Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przede wszystkim dla rozwoju lokalnego handlu i usług;
  - b) Wsparcie i promocja przedsiębiorczości podmiotów sektora MŚP;

⁵ czcionką pogrubioną podkreślono te cele, których realizacja będzie miała największy wpływ na środowisko

- c) Stworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów wspierających rozwój spółdzielni socjalnych, aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji zawodowych;
  - d) Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.
- 4. Cel środowiskowy:**
Poprawa jakości środowiska naturalnego oraz wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
- a) **Ochrona i zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych miasta;**
  - b) **Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców;**
  - c) **Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i poprawa klimatu akustycznego;**
  - d) **Poprawa efektywności energetycznej budynków;**
  - e) **Wspieranie inicjatyw proekologicznych.**
- 5. Cele techniczne:**
Poprawa warunków mieszkaniowych oraz estetyki budynków użyteczności publicznej.
- a) **Modernizacja obiektów użyteczności publicznej;**
  - b) **Modernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych;**
  - c) **Zachowanie i rewitalizacja budynków oraz obiektów o walorach historycznych, kulturowych, architektonicznych i urbanistycznych.**

W ramach wyróżnionych powyżej celi strategicznych wytypowano także konkretne projekty, które już na tym etapie wiadomo, że samorząd gminny będzie starał się realizować:

- **Rewitalizacja terenów zdegradowanych przy ul. Myśliwskiej,**
- Utworzenie Centrum Aktywizacji Młodych w Lidzbarku,
- **Modernizacja terenu obecnego targowiska w Lidzbarku,**
- Aktywizacja sportowa dzieci,
- **Zagospodarowanie pustych przestrzeni przy Jeziorze Lidzbarskim,**
- **Adaptacja budynków na zaplecze kulturalno-sportowe Ośrodka Kolonijnego „Danusia II”,**
- **Adaptacja budynku mieszkalnego na zaplecze i pralnię Ośrodka Wczasowego „Pod Lipami”,**
- Zintegrowane Przedsięwzięcie Rewitalizacyjne polegające na wdrożeniu profilaktyki raka szyjki macicy,
- Terapia ruchowa uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku,
- Wsparcie rodzin i ich dzieci,
- **Rewitalizacja budynku na terenie powojkowym,**
- **Rewitalizacja budynku po byłym zakładzie produkcyjnym,**
- Młodzi - aktywni. Kluby Integracji Społecznej,
- **Przebudowa Placu Hallera w Lidzbarku,**
- **Poprawa estetyki ulic: Plac Hallera, Krótka, Stare Miasto, Działdowska, Zamkowa, Mickiewicza, Słomiany Rynek, Kościelna, Podgórna, Sądowa w Lidzbarku.**

Jak wynika z powyższego zestawienia zaplanowanych działań, słabością Programu może być często brak skonkretyzowanych danych określających działania i projekty oraz terminy wykonania. Opracowywany dokument nie jest jednak konkretnym planem czy

koncepcją budowlaną, raczej określa on ogólne założenia Gminy w zakresie rozwoju i rewitalizacji obszaru zdegradowanego na terenie miasta, ukierunkowuje politykę zrównoważonego rozwoju tworząc szerokie ramy realizacji poszczególnych zadań i przedsięwzięć. Te treści Programu, których słabością jest ich zbyt uogólnienie, określają jednak w zadawalającej wielkości, zakres działań i zadań w przedmiocie polityki rozwoju, umożliwiając ponadto nie tylko ich ochronę, ale i wzbogacanie stanu środowiska jednostki.

Należy zwrócić uwagę, że konkretne oddziaływania środowiskowe będzie można ocenić dopiero w oparciu o konkretne dane projektowe i lokalizacyjne na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych inwestycji. Na obecnym etapie projektu Programu, takich danych nie można przedstawić, ponieważ jest to dokument ogólny i strategiczny, zawierający ogólne wytyczne dla Gminy, określający ogólne ramy przedsięwzięć planowanych do realizacji na tym terenie.

Przygotowany Program jest dokumentem programowym i wyznacza cele oraz kierunki działań przewidziane do realizacji na terenie Gminy w zakresie strategicznego zarządzania w dziedzinie polityki rozwoju i rewitalizacji. Dokument zakłada tym samym realizację wielu działań które, o ile w efekcie długofalowym mają na celu zrównoważony rozwój, a przy tym poprawę stanu środowiska, to w skali krótkoterminowej mogą powodować pewne negatywne oddziaływania i uciążliwości związane z realizacją inwestycji, co może doprowadzić w pewnym stopniu do chwilowego, lokalnego pogorszenia stanu środowiska w stosunku do jego stanu obecnego. Jak wskazuje prognoza, realizacja przedsięwzięć zaplanowanych na poziomie lokalnym będzie wiązała się z zaistnieniem następujących rodzajów oddziaływań na środowisko:

1. bezpośrednio, pośrednio, wtórne, skumulowane (np. budowa nowej infrastruktury technicznej w celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pyłowych, gazowych oraz emisji hałasu, rozbudowa infrastruktury mająca na celu poprawę jakości wód).
2. ze względu na czas trwania oddziaływań: oddziaływania krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe (np. uciążliwości związane z emisją hałasu podczas prowadzenia inwestycji).
3. pozytywne, negatywne (np. modernizacja zabudowy, wymiana ogrzewania, rozbudowa terenów zielonych, rekreacyjnych z nowoczesną infrastrukturą).

Oddziaływania bezpośrednio związane będą głównie z możliwością wystąpienia awarii lub innego nieprzewidzianego zdarzenia na terenie Gminy. Zdarzeń takich nie można wykluczyć nawet w przypadku podejmowania wszelkich najlepszych zabezpieczeń i technologii. Odpowiednie zabezpieczenia i procedury mają jednak za zadanie dążyć do szybkiej minimalizacji zagrożenia. Są to przypadki o bardzo niskim stopniu reprezentatywności, tak więc można je traktować jedynie jako awarię, niemożliwą do przewidzenia. Zdarzenia takie mogą zagrozić okolicznym terenom, jednak tego typu zdarzenia noszą cechy zdarzenia losowego, trudnego do przewidzenia.

Oddziaływania o charakterze pośrednim należy rozpatrywać w myśl zasady, że środowisko to system wzajemnie oddziałujących na siebie elementów. Bezpośrednia zmiana jednego może powodować pośrednie oddziaływania w innych komponentach środowiska, jak np. wpływ na wody podziemne zanieczyszczeń, które potencjalnie mogą dotrzeć do gruntu na skutek nieprzewidzianego zdarzenia podczas realizacji nowej inwestycji lub ujawnienia się np. zanieczyszczeń historycznych podczas rewitalizacji obszarów powojkowych. Mimo podjętych działań naprawczych zanieczyszczenia mogą przedostać się do głębszych warstw wód podziemnych i wpłynąć na ich jakość w zupełnie innym rejonie.

Z kolei oddziaływania wtórne to oddziaływania wynikające z oddziaływań bezpośrednich lub pośrednich, będące skutkiem późniejszych interakcji ze środowiskiem.

Oddziaływania skumulowane mogą powstawać w wyniku nakładania się na siebie skutków realizacji różnych rodzajów działalności i zamierzeń, w tym działań realizowanych już wcześniej. Na wystąpienie oddziaływania skumulowanego mogą mieć wpływ działania o nieznaczącym oddziaływaniu jednak w interakcji z innymi oddziaływaniami powodujące znaczący skutek dla środowiska, w tym pozytywny. W związku z tym ważne jest przed realizacją kolejnych przedsięwzięć (na etapie oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych inwestycji) wykonanie analizy np. akustycznej, która pokaże czy nałożone na siebie wartości, w efekcie końcowym nie będą powodować przekraczania dopuszczalnych norm hałasu.

Oddziaływania w niewielkiej skali czasowej (oddziaływania krótko- i średnioterminowe) będą miały miejsce podczas fazy budowy przedsięwzięć, utwardzania terenu, rewitalizacji placów czy podłączania do sieci infrastruktury.

Oddziaływania długoterminowe zachodzą będą na etapie budowy czy eksploatacji poszczególnych przedsięwzięć, które wiązać się mogą np. ze zwiększającym się ruchem pojazdów samochodowych, nieodwracalnymi przekształceniami terenów, nieodwracalnymi zmianami w krajobrazie, przerwaniem szlaków migracji.

Oddziaływania stałe można utożsamiać z oddziaływaniami o charakterze długoterminowym w zakresie oddziaływania np. na klimat akustyczny czy zmiany w krajobrazie w wyniku powstawania nowych obiektów, czy zmian w zagospodarowaniu, które będą skutkować powstaniem np. nowej zabudowy w danym terenie.

Oddziaływania chwilowe planowanych działań na środowisko odnoszą się do sytuacji wskazanych w oddziaływaniach krótkoterminowych.

Jeśli mowa natomiast o oddziaływaniach pozytywnych i negatywnych działań zapisanych w przygotowanym Programie to zostały one dokładnie omówione i wskazane w poszczególnych podrozdziałach rozdziału V.

Bez względu na stopień szczegółowości treści zawartych w projekcie Programu, oceniając jego wpływ na środowisko w aspekcie oddziaływań zarówno pozytywnych, jak i możliwych negatywnych, należy pamiętać, że działanie na jeden komponent środowiska nie powoduje zmian tylko w tym komponencie. Środowisko należy traktować jako system wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, w którym zmiana jednej części wpływa na inną lub na całość systemu.

Podsumowując całość Programu, mimo występujących uogólnień, treść projektu tego dokumentu należy ocenić pozytywnie – z punktu widzenia zarówno jego zawartości, jak i spodziewanej realizacji – w aspekcie potrzeb wynikających z obecnego i oczekiwanego stanu środowiska Gminy oraz jego otoczenia. Realizacja Programu nie spowoduje długotrwałych i nieodwracalnych negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogłyby być uznane jako oddziaływania znaczące, a tym samym jako pogarszające stan środowiska.

Realizacja ustaleń projektu Programu będzie wypadkową dotychczasowej presji na środowisko oraz ustaleń zawartych w projekcie Programu, jak i stopnia realizacji tych ustaleń w trakcie obowiązywania dokumentu. Można je ograniczyć lub wyeliminować poprzez podjęcie odpowiednich działań, zgodnie z zapisami Programu i ustaleniami niniejszej prognozy. Oczywisty jest fakt, że wprowadzanie nowego, bądź zmiana użytkowania terenu lub budowa nowych sieci i obiektów doprowadzi do przeobrażenia aktualnie występujących układów ekologicznych, co jest związane z prowadzeniem każdej działalności w środowisku.

Dokładne oddziaływanie poszczególnych przedsięwzięć wprowadzanych w przyszłości na tym obszarze opisywane będzie przy sporządzaniu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, jeżeli dane przedsięwzięcie będzie tego wymagało.

Przewiduje się możliwość oddziaływania na środowisko przez poszczególne działania prowadzone na przedmiotowym obszarze związane z modernizacją lub budową nowej infrastruktury technicznej czy nowych obiektów budowlanych będących w zasięgu wskazanych terenów, ponieważ każdy nowy obiekt oddziałuje na otoczenie, w stopniu niewielkim, bądź znaczącym. Nie wszystkie jednak oddziaływania mają charakter negatywny dla środowiska.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom, a więc zagrożeniom środowiska polega na zapobieganiu lub ograniczaniu wprowadzania do środowiska substancji lub energii.

Ze względu na ogólność dokumentu, jakim jest Program (dokument strategiczny, ale nieposiadający charakteru aktu prawa miejscowego, o dużym stopniu ogólności), nie można jednoznacznie określić dokładności lokalizacji mogących powstać ewentualnie w przyszłości obiektów (w przypadku działań określanych jako rewitalizacja obszaru, placu, terenu zieleni, ulic). Przedsięwzięcia oraz działania zapisane w Programie stanowią pewien plan władz Gminy co do rozwoju funkcjonalnego obszaru. W prognozie oddziaływania Programu, odpowiednio do skali opracowania zaznacza się jednak konieczność zwrócenia uwagi na poszczególne elementy.

5.1. W ZAKRESIE CELÓW I PRZEDMIOTU OCHRONY, DLA KTÓRYCH POWOŁANO OBSZARY NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW

Na przedmiotowym terenie występują tereny należące do obszarów NATURA 2000, dlatego należy przewidzieć i określić możliwe znaczące oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji zapisów Programu.

Podczas realizacji Programu uwzględniać należy zakazy, jakie obowiązują w stosunku do poszczególnych form ochrony przyrody, wynikające z ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2015 poz. 1651 ze zm.) oraz aktów ustanawiających te obszary, w związku z tym nie powinno się planować działań, które mogłyby naruszać cele ochrony określone dla tych terenów, w miejscu ich lokalizacji w stosunku do obszarów NATURA 2000 (art. 33 i 36) oraz parku krajobrazowego (art. 17), obszarów chronionego krajobrazu (art. 24) oraz rezerwatu przyrody (art. 15), pomników przyrody i użytków ekologicznych (art. 45):

- zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami,
- na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000.
- na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:
  - zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego

- połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
  - likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
  - wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
  - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
  - dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
  - likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno—błotnych,
  - budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od: linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,
  - lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego,
- na obszarze chronionego krajobrazu, dla terenów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, zalesiania oraz nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego położonych w strefach, o których mowa w art. 23a ust. 1 pkt 1, wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej, lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m, zalesiania.
  - na obszarze chronionego krajobrazu zakazuje się niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w uchwale, o której mowa w art. 23a ust. 1,
  - w parku krajobrazowym mogą być wprowadzone następujące zakazy:
    - realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,

- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej,
  - likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
  - pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
  - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
  - dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
  - budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od: linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej,
  - lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego,
  - likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
  - wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
  - prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową,
  - utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych,
  - organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
  - używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych,
- w parku krajobrazowym, w strefach ochrony krajobrazów dla terenów: objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, zalesiania oraz nieobjętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wprowadza się zakazy: lokalizowania nowych obiektów budowlanych, lokalizowania nowych obiektów budowlanych odbiegających od lokalnej formy architektonicznej, lokalizowania nowych obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 2 kondygnacje lub 7 m, zalesiania,
- w parku krajobrazowym zakazuje się niszczenia i uszkodzania obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w planie ochrony dla parku krajobrazowego.
- na obszarze rezerwatu przyrody zabrania się:

- budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody,
- chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu,
- polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody,
- pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów,
- użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody,
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody,
- pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu,
- niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów,
- palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu,
- prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony,
- stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów,
- zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części,
- połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych,
- ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem,
- wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony,
- eksploracji zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza wskazanymi drogami,
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego,
- zakłócania ciszy,
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
- biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych,
- prowadzenia badań naukowych – bez zgody,
- wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska,
- wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych,
- organizacji imprez rekreacyjno-sportowych – bez zgody.

- stosunku do pomnika przyrody oraz użytku ekologicznego mogą być wprowadzone następujące zakazy:
  - niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru,
  - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,
  - uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,
  - dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
  - likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
  - wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych,
  - zmiany sposobu użytkowania ziemi,
  - wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
  - umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką,
  - zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych,
  - umieszczania tablic reklamowych.

Obszar zdegradowany wskazany do rewitalizacji znajduje się tylko w zasięgu Welskiego Parku Krajobrazowego i występują na nim pomniki przyrody. Dla tego obszaru nie obowiązuje plan ochrony Welskiego Parku Krajobrazowego.

Program zawiera pośrednio kierunki działań dotyczące ochrony obszarów prawnie chronionych oraz cennych pod względem przyrodniczym na terenie gminy. Program przewiduje rozwój turystyki związanej z obszarami chronionymi, jednak turystyki świadomej, opartej na zaawansowanej infrastrukturze, przemyślanych planach zagospodarowania, wytyczeniu szlaków i promocji rekreacji rowerowej i pieszej (cele: działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej, poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych, poprawa stanu infrastruktury technicznej, ochrona i zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych miasta).

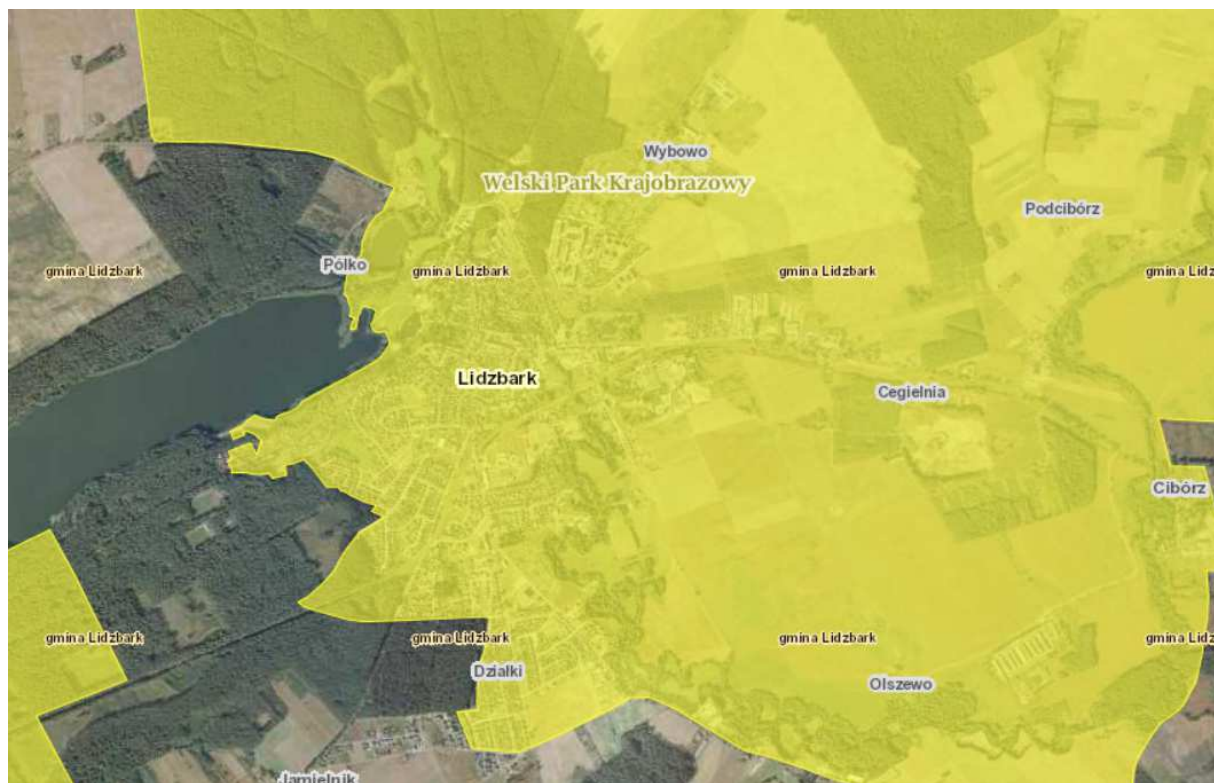
Ogólne zapisy Programu wpłyną więc pozytywnie na obiekty prawnie chronione na tym terenie. Program nie zawiera propozycji działań, które byłyby sprzeczne lub zagrażające tym obszarom. Konieczne jest jednak uwzględnianie zapisów dotyczących zakazów i nakazów względem poszczególnych form ochrony przyrody, w szczególności przy planowaniu przestrzennym w zakresie rozwoju zabudowy i działalności gospodarczej. Penetracja turystyczna tych terenów nie może powodować niszczenia siedlisk, a takie negatywne oddziaływania są często notowane na obszarach objętych formami ochrony, a jednocześnie wykorzystywanymi dla celów turystyki i rekreacji. Tym samym przed Gminą stoi dużo i odpowiedzialnych wyzwań, aby tak promować walory przyrodnicze jednostki, żeby nie utracić powodów, dla których te obszary zostały uznane za warte ochrony.

Z uwagi na występowanie na terenie gminy chronionych terenów, przed przystąpieniem do jakichkolwiek prac związanych z rozbudową infrastruktury na tych

obszarach, w tym zagospodarowania turystycznego, konieczne jest rozpoznanie (zaktualizowanie względem tych wskazanych w dokumentacji Parku) występujących gatunków i siedlisk w terenie, a następnie podjęcie działań eliminujących i minimalizujących ewentualne niekorzystne oddziaływanie na te gatunki. Ponadto działania w odniesieniu do gatunków objętych ochroną prawną, przed przystąpieniem do prac, konieczne jest uzyskanie odrębnego zezwolenia w trybie art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2006 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2015 poz. 1651 ze zm.). Biorąc pod uwagę planowane rewitalizacje obiektów czy też całych fragmentów miasta mogących być siedzibą np. nietoperzy lub innych gatunków chronionych, w tym gatunków ptaków (jerzyki, pustułki, wróble, kawki, jaskółki: oknówki i dymówki, gołębie miejskie, sroki, mazurki, pliszki siwe, kopciuszki, sikory: modre i bogatki, szpaki, sowy), konieczne są badania przedinwestycyjne, w celu minimalizacji zniszczenia lokalnych siedlisk zwierząt.

Działania inwestycyjne prowadzone na terenach objętych formami ochrony przyrody muszą być tak prowadzone, aby nie naruszać przedmiotu ich ochrony oraz nie wpływać znacząco negatywnie na integralność tych obszarów, nie powodować przerwania integralności, ciągłości siedlisk, nie wprowadzać barier. Wszystkie plany i inwestycje, które nie będą wywierały istotnie negatywnego wpływu na obszary chronione, są dopuszczalne. Nawet w razie stwierdzenia znacząco negatywnego oddziaływania na obszary chronione nie wyklucza się w bezwzględny sposób możliwości zrealizowania przedsięwzięcia czy przyjęcia planu. Odpowiednie władze mogą zezwolić na takie przedsięwzięcie lub plan, jeśli realizuje on wymogi nadrzędnego interesu publicznego, a interes ten nie może być osiągnięty w inny sposób. Każde działanie, które powodowałoby znaczący negatywny wpływ musi uwzględniać konieczność przeprowadzenia działań kompensacyjnych lub przynajmniej działania mające zminimalizować to oddziaływanie.

Dla przedstawienia obszarów, które należy w szczególności chronić na terenie miasta, biorąc pod uwagę planowane inwestycje na wyznaczonym obszarze zdegradowanym, ze względu na występującą w ich rejonie faunę i florę oraz ze względu na to, że stanowią cenne siedliska, zamieszcza się schematyczną rycinę z zaznaczeniem tych terenów. Wszelkie inwestycje na tych terenach powinny być szczegółowo przeanalizowane pod kątem ich wpływu na faunę i florę w ujęciu lokalnym i regionalnym.

Ryc. 1. Lokalizacja parku krajobrazowego na terenie miasta

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Ryc. 2. Lokalizacja obszaru chronionego krajobrazu wokół miasta (poza obszarem zdegradowanym)

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Na rycinach powyżej widoczne są zaznaczone tereny prawnie chronione, takie jak park krajobrazowy oraz obszar chronionego krajobrazu, ale także kompleksy leśne i doliny cieków. Nie można ich jednak traktować jako wytycznych do obszarów koniecznych do wyłączenia z jakiegokolwiek zainwestowania. Zwraca się jedynie uwagę na tereny, które charakteryzują się dużą bioróżnorodnością i dlatego każde działanie w ich rejonie musi być dokładnie przeanalizowane pod kątem oddziaływań środowiskowych, nie tylko bezpośrednich, ale przede wszystkich skumulowanych.

Dla ustalenia czy dane przedsięwzięcie będzie miało „istotne negatywne oddziaływanie” niezbędnym jest przeanalizowanie zarówno charakteru i stopnia wpływu planowanych przedsięwzięć, jak i skutków, do jakich może ono doprowadzić, a znaczenie i wielkość oddziaływania musi odnosić się do specyficznych cech oraz warunków danego siedliska. Tak więc właściwy organ do wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach może stwierdzić potrzebę przejścia przez inwestycję procedury oceny oddziaływania skutków jej realizacji na środowisko.

Wszelkie przedsięwzięcia podejmowane w celu realizacji założeń Programu muszą uwzględniać właściwe prowadzenie prac infrastrukturalnych i budowlanych, aby w skali regionu nie powodować negatywnych zmian krajobrazowych (oddziaływania pośrednie, nieodwracalne). Zwraca się też uwagę na właściwy dobór roślinności podczas prowadzenia jakichkolwiek nasadzeń, gdyż gatunki obce chronionym siedliskom mogą się rozsiewać poza teren inwestycji i zagrażać obszarom chronionym poza terenem zdegradowanym. Dodatkowo realizacja założeń analizowanego projektu nie powinna negatywnie wpływać na stan koryta rzeki i doliny cieku, zlewni jeziora. Gmina powinna w sposób przemyślany prowadzić proces zagospodarowania tych obszarów, przede wszystkim pod kątem ich rekreacyjnego użytkowania (biorąc pod uwagę planowane zagospodarowanie, rewitalizację terenów wokół jeziora Lidzbarskiego).

5.2. W ZAKRESIE SKUTECZNOŚCI OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI (FAUNY I FLORY)

Proponowane działania ochronne i wzbogacające bioróżnorodność gminy nie wpłyną negatywnie na środowisko przyrodnicze obszaru. Realizacja założeń Programu musi uwzględniać zakazy, jakie obowiązują w stosunku do poszczególnych form ochrony przyrody, wynikające z ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2015, poz. 1651 ze zm.) oraz aktów ustanawiających te obszary. W związku z powyższym realizacja celów Programu nie może wiązać się z planowaniem działań, które mogłyby naruszać cele ochrony określone dla tych terenów, w miejscu ich lokalizacji.

Wszelkie działania (np. związane z rozwojem usług rekreacji) na terenach leśnych muszą być prowadzone zgodnie z nadrzędnymi planami Nadleśnictwa. Muszą być one objęte ochroną polegającą na przemyślanych zabiegach hodowlanych gwarantujących zachowanie i dostosowanie drzewostanów do warunków siedliska i presji zewnętrznych. Gospodarka leśna musi być prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu, sporządzonego dla każdego nadleśnictwa na okres 10 lat. Plan ten uwzględnia wymogi ochrony obszarów chronionych, jest także konsultowany z właściwymi organami ochrony środowiska, tj. regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Właściwa hodowla lasu oraz pielęgnacja pozwoli na odtwarzanie naturalnych biocenoz, ochronę bioróżnorodności oraz będzie regulowała wprowadzanie ewentualnych zmian siedliskowych i gatunkowych (należy podkreślić, że wprowadzać powinno się rodzime gatunki, zgodne z siedliskiem).

Należy podkreślić, że zapisy Programu zapewniają także wymaganą ochronę terenom zieleni urządzonej (rewitalizacja obszarów zieleni urządzonej). Założono ochronę i pielęgnację tych obszarów, tak aby spełniały nadal swoje funkcje oraz stanowiły atrakcję dla mieszkańców przez kolejne lata, będąc obrazem historii tego terenu (co jest ogólnym założeniem działań rewitalizacyjnych, przywrócenie do użytkowania).

Tereny leśne i zadrzewione to jeden z elementów systemu przyrodniczego gminy i wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Ważną część stanowią jednak także obszary wód śródlądowych, wokół których również koncentruje się zarówno fauna, jak i flora. Elementami łączącymi te wszystkie węzły i korytarze ekologiczne są także wszelkiego rodzaju zadrzewienia przydrożne, parkowe. Wszelkie zadrzewienia zwiększają retencję wody i stanowią siedliska fauny, korytarze ekologiczne w skali lokalnej.

Turystyka i rekreacja na terenie gminy rozwija się głównie w oparciu o zasoby wód powierzchniowych i siedliska leśne. Obiekty związane z rekreacją lokalizowane są głównie w oparciu o ciek wodny oraz tereny leśne. Rozwój usług turystyki i rekreacji powinien być zrównoważony i zharmonizowany ze środowiskiem przyrodniczym, siedliska chronione usytuowane na terenach leśnych i obrzeżach rzek muszą być wyłączone spod presji turystycznej i rekreacyjnej, bądź we właściwy sposób zabezpieczone. Konieczne jest zatem podjęcie działań mających na celu ograniczenie dzikiej rekreacji, wyznaczenie możliwie największej ilości szlaków turystycznych, tak aby w bezpiecznej odległości można kierować ruch turystyczny, obserwować i wypoczywać wśród zasobów przyrody. Program zakłada możliwość odpoczynku na danym atrakcyjnym rekreacyjnie terenie, ale z zachowaniem odpowiednich procedur stwarzających możliwość zachowania istniejących tu form ochrony przyrody, ogólnie środowiska i ekosystemów.

Zaznaczyć należy jednak, iż przekształcanie przestrzeni postępować będzie sukcesywnie i z zachowaniem zasad ochrony środowiska. Poprzez realizację zadania zakłada się wyznaczenie odpowiedniej infrastruktury, w postaci ciągów infrastruktury w postaci dróg wewnętrznych dojazdowych infrastruktury turystycznej czy ciągów pieszych i rowerowych, zabezpieczeń w postaci ogrodzenia, tablic informacyjnych, ukierunkowania ruchu pieszego.

Biorąc pod uwagę, że Gmina chce prowadzić działania rewitalizacyjne, związane z ograniczaniem niskiej emisji, modernizacją zabudowy mieszkaniowej będą prowadzone remonty zabudowy i instalacji, rewitalizacja całych placów na terenie miasta, zagospodarowanie terenów powojkowych.

W przypadku działań związanych z budynkami np. termomodernizacji (rewitalizacja obiektów zabytkowych, modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych), należy pamiętać o ochronie przyrody. Prawa ochrony przyrody będą respektowane m. in. poprzez ochronę ptaków i nietoperzy. Wszelkie prace modernizacyjne, w tym planowane termomodernizacje muszą być prowadzone z uwzględnieniem potencjalnie występujących na terenie obiektów chronionych gatunków ptaków. Otwory wentylacyjne i szczeliny budynków mogą stanowić siedlisko chronionych gatunków, w tym także jerzyka oraz wróbla. Należy pamiętać, że wszelkie prace ograniczające dostęp ptaków objętych ochroną gatunkową do miejsc ich regularnego przebywania i rozrodu należy traktować jako niszczenie ich siedlisk. W stosunku do dziko występujących zwierząt obowiązuje zakaz niszczenia ich siedlisk i ostoi. Jak podaje Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska „przed rozpoczęciem prac remontowych zarządca powinien wykonać ekspertyzę przyrodniczą stwierdzającą obecność lub brak chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w danym obiekcie budowlanym. Ekspertyzę może wykonać

osoba fizyczna, merytorycznie związana z ornitologią i chiropterologią, np. członkowie organizacji pozarządowych, których statutowym celem jest ochrona chronionych gatunków zwierząt lub też pracownik naukowy placówki zajmującej się ochroną gatunkową zwierząt”. W razie konieczności należy uzyskać zezwolenie GDOŚ lub RDOŚ na odstępstwa od zakazów. Poza tym termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów lęgowych zwierząt. W przypadku konieczności zniszczenia podczas prac budowlanych siedlisk ptaków objętych ochroną, należy uzyskać zezwolenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, przy jednoczesnym zapewnieniu zastępczych miejsc lęgowych, np. poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków i budek lub schronów dla nietoperzy.

5.3. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA LUDZI

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lidzbark zawiera ogólne zapisy dotyczące szeroko pojętego rozwoju gospodarczego, społecznego, przestrzennego oraz funkcjonalnego:

- modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, ciągów komunikacyjnych,
- rewitalizacja zabudowy oraz ochrona terenów zielonych,
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

Zapisy Programu odnoszą się więc do ochrony środowiska. Ochrony tej nie można rozpatrywać bez zwrócenia uwagi na rolę i kondycję człowieka w tym środowisku. Ochrona poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury, która te komponenty będzie chronić, bądź oczyszczać wpłynie niewątpliwie na zdrowie i bezpieczeństwo człowieka. Budowa wodociągów, kanalizacji, remonty dróg, rewitalizacja pozwoli w efekcie zapewnić mieszkańcom bezpieczeństwo.

Wraz z rozwojem infrastruktury na tym obszarze konieczny jest także monitoring środowiska, tak aby zapobiegać oraz wychwytywać w odpowiednim czasie ewentualne zagrożenia jakie to zagospodarowanie może powodować w środowisku.

Z punktu widzenia bezpieczeństwa mieszkańców i komfortu ich życia należy zwrócić uwagę na oddziaływania związane z funkcjonowaniem obiektów powodujących emisję hałasu, zanieczyszczeń wód i powietrza.

Wzmocniony powinien być nadzór nad respektowaniem przepisów ochrony środowiska w procesie inwestycyjnym. Część z tych inwestycji może mieć uboczne, negatywne skutki dla środowiska, możliwa jest jednak ocena i minimalizacja tego wpływu poprzez wybór odpowiednich projektów oraz nadzór wykonania.

Dla wszystkich terenów powinny zostać opracowane miejscowe plany zagospodarowania terenu, co także zakłada Program, poprzez uporządkowanie przestrzenno-funkcjonalne obszaru zdegradowanego. W MPZP powinny zostać określone warunki dotyczące minimalizacji hałasu, co będzie ograniczało powstawanie obiektów, które mogłyby ponadnormatywnie oddziaływać na obszary wymagające ochrony pod kątem narażenia na emisję hałasu. Program kładzie duży nacisk na planowanie przestrzenne, które ma doprowadzić do wprowadzenia ładu przestrzennego. Wpłynie to niewątpliwie pozytywnie na jednostkę.

Wszelkie prace związane z budową, o ile, lokalnie i w krótkim okresie czasu mogą negatywnie wpływać na jakość środowiska, powierzchnię ziemi, roślinność, powietrze, hałas, to w efekcie mają doprowadzić również do minimalizacji i właściwego zabezpieczenia środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców. Nie ulega jednak wątpliwości, że presja na

zagospodarowania na terenie gminy będzie wzrastać, ze względu na przykład na: zwiększenie się natężenia hałasu komunikacyjnego, ponieważ na drogach pojawia się coraz więcej samochodów, hałasu rekreacyjnego na terenie gminy wzdłuż jeziora rozwijać się będzie funkcja wypoczynkowa.

Pozytywny wpływ na ludzi będzie miała wymiana starych, nieefektywnych pieców na nowe oraz termomodernizacje, które spowodują zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do powietrza, a co za tym idzie poprawę jakości powietrza i zdrowia ludzi.

5.4. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO WODNE

Zasoby wodne gminy są cennym zasobem przyrodniczym, a jednocześnie są narażone na degradację ze względu na zanieczyszczenia oraz wyczerpywanie się tych zasobów.

Zapisy Programu, wykluczają możliwość wzrostu zagrożenia dla wód i ziemi, powodowanego modernizacją i rozbudową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, przeciwnie – ich realizacja powinna spowodować uzyskanie oczekiwanych standardów ilości i jakości wód powierzchniowych i podziemnych obszaru.

Zaplanowane w Programie inwestycje w zakresie rozwoju sieci infrastruktury powinny poprawić jakość pobieranych wód i utrzymać wysoki stopień oczyszczania ścieków na terenie obszaru zdegradowanego (w tym na terenach rekreacyjnych wokół jeziora) oraz ograniczyć lokowanie zbiorników bezodpływowych, a tym samym także zmniejszyć emisję zanieczyszczeń wynikającą z funkcjonowania sieci.

Ważnym zadaniem w zakresie rozwoju sieci wodociągowej jest wymiana starych odcinków sieci, tak aby zapewnić mieszkańcom dostawę wody o wysokiej jakości. Realizacja poszczególnych inwestycji musi być jednak uzupełniona o bieżącą kontrolę i monitoring jakości dostarczanej wody, tak aby zapewnić bezpieczeństwo mieszkańcom.

Z dobrą jakością pobieranej wody łączy się rozbudowa sieci kanalizacyjnej, ponieważ od jakości oczyszczonych ścieków wprowadzanych do środowiska zależy jakość wód podziemnych, a tym samym jakość ujmowanych wód dla ludności. Budowa sieci kanalizacyjnej podlega najczęściej na analizie jej opłacalności, jednak dla ochrony środowiska jest ona rozwiązaniem bardziej korzystnym. Zgodnie z ustawą z dn. 18.07.2012 r. Prawo Wodne (Dz. U. 2015, poz. 496 ze zm.) w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska. Przydomowe oczyszczalnie ścieków w odpowiedni sposób zaprojektowane i wykonane, z rozbudowanym systemem przelewowym zapewniają dobrą jakość wód wprowadzanych do gruntu. Niestety najczęściej na rynku są instalowane oczyszczalnie nie spełniające wszystkich wymogów, jednakże posiadające stosowne certyfikaty (na szczelność zbiornika, a nie na jakość oczyszczonych wód). Jest to jeden z nielicznych elementów, który może z jednej strony pozytywnie, ale z drugiej negatywnie wpływać na środowisko. Konieczna jest ostrożność przy wydawaniu pozwoleń na instalację urządzeń tego typu.

Kolejnym elementem dotyczącym ochrony wód są inwestycje w zakresie rozwiązania gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi. Program, poprzez rozwój systemu odprowadzania ścieków i uzbrajanie terenów wyznaczonych do rewitalizacji (targowisko, obszary powojkowe, tereny rekreacyjne wokół jeziora) zakłada pośrednio także rozwój i modernizację systemu sieci kanalizacji deszczowej. Budowa kanalizacji deszczowej będzie

miała na celu jeszcze większe oczyszczanie wód odprowadzanych do danego odbiornika. Wody opadowe i roztopowe zawierają bardzo wiele toksycznych, chemicznych substancji, które powinny zostać w sposób szczególny oczyszczony.

Zagrożeniem dla wód może być każdy rodzaj zabudowy bez właściwie zaprojektowanej i eksploatowanej infrastruktury.

W przypadku rozbudowy sieci kanalizacyjnej należy jednak wziąć pod uwagę możliwe, problematyczne aspekty. Poprzez zrzut coraz większej ilości oczyszczanych wód do rzek (na skutek zwiększenia liczby mieszkańców gminy korzystających z kanalizacji) możliwe są zmiany w jej przepływie i chemizmie).

Cele oraz działania zapisane w Programie w zakresie ochrony wód będą pozytywnie oddziaływać na środowisko, mimo możliwych negatywnych oddziaływań, które mogą wystąpić na mniejszą skalę, występować raczej lokalnie, w krótkiej skali czasowej. Przedsięwzięcia w zakresie budowy i modernizacji infrastruktury komunalnej są niewątpliwie proekologiczne i służą ochronie zasobów wód.

Działania związane z uzbrojeniem terenu w infrastrukturę, modernizacją dróg i innych podobnych przedsięwzięć wiązać się będą z użyciem sprzętu ciężkiego. W trakcie realizacji przedsięwzięcia może wystąpić emisja zanieczyszczeń ropopochodnych do gruntu z nieszczelnych układów paliwowych i smarowniczych urządzeń wykorzystywanych przy pracach z wykorzystaniem ciężkiego sprzętu, co może mieć wpływ na zanieczyszczenie płytko zalegających poziomów wód podziemnych. Będzie to oddziaływanie chwilowe i krótkotrwałe, ustąpi wraz z zakończeniem prac budowlanych. Zanieczyszczenie wód gruntowych może nastąpić również na skutek wymywania z gleby zanieczyszczeń z materiałów używanych do przebudowy dróg, w tym żużli oraz substancji bitumicznych.

Ze względu na charakter jednostki i jej walory przyrodnicze i kulturowe jedną z ważniejszych funkcji jest rozwój turystyki i rekreacji, co ma odzwierciedlenie w zapisach Programu. Jest to funkcja mająca wpływ na samopoczucie mieszkańców i ich zadowolenie z funkcjonowania na danym terenie, ale z drugiej strony mająca wpływ na środowisko przyrodnicze, w tym na obszary chronione. Rozwój usług turystyki i rekreacji powinien być zrównoważony i zharmonizowany ze środowiskiem przyrodniczym, ponieważ turystyka i rekreacja rozwija się głównie w oparciu o zasoby przyrodnicze, a w przypadku gminy o zasoby wód powierzchniowych i siedliska leśne. Każda forma zagospodarowania turystycznego oraz zaplanowanie wykorzystania konkretnych miejsc pod rekreację musi być szczegółowo ocenione pod kątem wpływu na środowisko.

Ze względu na to, że gmina znajduje się w granicach obszarów chronionych, które związane są z wodami powierzchniowymi, konieczna jest szczególna ochrona tego zasobu środowiska. Wszelkie działania należy prowadzić tak, aby nie naruszać i nie zmieniać stosunków wodnych panujących na tym terenie, gdyż mogłoby to negatywnie wpłynąć na siedliska i gatunki chronione tych obszarów.

W związku z powyższym ważne jest także stworzenie infrastruktury dla rozwoju funkcji rekreacyjnych i sportowych z odpowiednio zaprojektowaną infrastrukturą sanitarną, a w ujęciu ogólnym objęcie tych obszarów miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Takie rozwiązanie umożliwi dostęp do form uprawiania sportu i wypoczynku oraz zagospodarowanie danej jednostki funkcjonalnej poprzez zainwestowanie w kompleksowe rozwiązanie zagadnień związanych z rozwiązaniami komunikacyjnymi czy gospodarką wodno - ściekową.

Każda forma zagospodarowania turystycznego oraz zaplanowanie wykorzystania konkretnych miejsc pod rekreację będzie szczegółowo oceniona pod kątem wpływu na

środowisko. Rozważanie konkretnych oddziaływań wpisuje się w działania inwestorów na etapie składania wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i w ramach procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (o ile taka będzie wymagana).

Ważne jest jak działania zaplanowane na poziomie Programu będą wpływać na realizację celów środowiskowych określonych w Planie gospodarowania wodami. Jak wynika z analizy planowanych działań, cele te nie będą naruszane, a wszystkie podejmowane działania w skali długookresowej i przede wszystkim w sposób pośredni będą wpływać pozytywnie na realizację tych celów. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, do wód i gleby będzie minimalizować z każdym rokiem ilość deponowanych w glebie oraz wodach powierzchniowych zanieczyszczeń, które są wskaźnikami realizacji założeń Planu gospodarowania wodami.

Dla jednolitych części wód będących obecnie w bardzo dobrym stanie / potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu / potencjału. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. W celu osiągnięcia dobrego stanu / potencjału wód konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Zgodnie natomiast z definicją Ramowej Dyrektywy Wodnej względem wód podziemnych, dobry stan oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określany jako co najmniej dobry. Przewiduje się następujące główne cele środowiskowe w tym zakresie: zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych, zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód, zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych, wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego wskutek działalności człowieka. Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

5.5. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA POWIETRZE

Ogólne ustalenia Programu wskazują, że jej realizacja nie powinna wpłynąć na pogorszenie stanu zanieczyszczenia powietrza ani obszaru gminy, ani jej otoczenia. Ograniczając emisję zanieczyszczeń, także niską, która jest najważniejszym problemem, spowoduje się również zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w ramach oddziaływania ponadlokalnego. Planowane działania zmierzające do zmniejszenia niskiej emisji i jej uciążliwości będą zdecydowanie pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Działania związane z tym zagadnieniem będą podejmowane podczas realizacji planowych rewitalizacji zabudowy i likwidacji niskiej emisji. Planowanie nowych terenów do zagospodarowania w ramach ich rewitalizacji powinno odbywać się z uwzględnieniem możliwości zastosowania przez przyszłe podmioty tam funkcjonujące źródeł energii odnawialnej lub stosujących ekologiczne źródła ogrzewania. Ponadto w planach zagospodarowania przestrzennego, powinno się wskazywać stosowanie ekologicznych i czystych źródeł ogrzewania, tak aby eliminować na nowych terenach mieszkaniowych montaż źródeł opartych o węgiel.

Emisja z obszarów zabudowanych może negatywnie wpływać na zdrowie mieszkańców w przypadku, kiedy istniejąca zabudowa stwarza niekorzystne warunki pod względem warunków przewietrzania, w szczególności obszaru zabudowanych. Ważne jest zatem planowanie nowej zabudowy pod kątem zapewnienia odpowiednich warunków sanitarnych, co powinno mieć odzwierciedlenie w poszczególnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Biorąc pod uwagę, że komunikacja stanowi drugie podstawowe źródło zanieczyszczeń na terenie gminy, konieczne jest podjęcie działań w zakresie reorganizacji i upłynnienia ruchu samochodowego oraz wyprowadzenie znacznej ilości samochodów poza tereny zabudowane. Zaplanowane w Programie inwestycje w zakresie ciągów komunikacyjnych powinny poprawić ruch na terenie gminy, a tym samym także zmniejszyć emisję zanieczyszczeń wynikającą z dużego natężenia ruchu pojazdów oraz złej jakości dróg.

Inwestycje z zakresu budowy dróg także mogą wymagać przeprowadzenia osobnej oceny oddziaływania na środowisko. Należy wtedy przy ocenie oddziaływania ciągów komunikacyjnych na środowisko, przede wszystkim przeanalizować ich wpływ na zdrowie ludzi oraz zabudowę mieszkaniową pod kątem emisji zanieczyszczeń oraz hałasu.

5.6. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI

Proces urbanizacji i zagospodarowania terenu prowadzi niezmiennie do zajmowania przez zabudowę i tereny nieprzepuszczalne coraz większych powierzchni, będących dotąd terenami biologicznie czynnymi.

Właściwie prowadzone działania minimalizujące negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi i gleby ograniczą również niekorzystny wpływ złych praktyk na komponenty środowiska. Prawidłowe użytkowanie zasobów ziemi (gleb) powinno dodatkowo pozytywnie wpłynąć na środowisko.

Największa ingerencja w strukturę ukształtowania terenu następować będzie podczas prac budowlanych związanych z powstawaniem infrastruktury technicznej, sieci komunikacyjnej, zagospodarowaniem terenów dotąd wolnych od zabudowy bądź powojkowych. Tego typu zmiany są związane z realizacją każdego rodzaju inwestycji budowlanych, uznaje się je więc za nieuniknione w procesie zagospodarowania i postępującej urbanizacji. Negatywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi będzie zatem miało miejsce w krótkim okresie czasu.

W miejscach występowania większych spadków, w obrębie dolin rzecznych, należy zastosować środki zapobiegające osuwaniu brzegów, np. poprzez ich umocnienie roślinnością. W niektórych przypadkach metodą zabezpieczającą może być również wyprofilowanie brzegów.

5.7. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA KRAJOBRAZ

Na krajobraz mogą wpłynąć negatywnie działania mające na celu ochronę poszczególnych komponentów środowiska czy zdrowia człowieka. Lokalny ład przestrzenny może zostać zaburzony budową ekranów akustycznych, remontami. Jest to jednak bardzo subiektywne odczucie. Właściwie przeprowadzone prace, projekty wkomponowane w lokalny krajobraz nie powinny negatywnie wpłynąć na wygląd estetyczny obszaru, przede wszystkim

też dlatego, że wyznaczony obszar zdegradowany położone jest w zasięgu parku krajobrazowego.

Proponowane w Programie działania związane z rewitalizacją oraz wprowadzeniem ładu przestrzennego w gminie, uporządkowanie chaosu urbanistycznego, architektonicznego, a także pewnej dowolności w zagospodarowaniu przestrzeni będzie oddziaływać pozytywnie na lokalny krajobraz wewnętrzny jednostki.

Szczególnie ważnym elementem jest ochrona krajobrazu w myśl ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774). W myśl powyższego dokumentu należy dążyć do takiego ustalania lokalizacji, aby ograniczyć do minimum negatywny wpływ nie tylko na zdrowie ludzi, ale także na krajobraz przyrodniczy i kulturowy (na zasadzie kompromisu pomiędzy racjami inwestorów, a subiektywnymi odczuciami mieszkańców). Szczegóły lokalizacji tego typu obiektów ustalane będą w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.8. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA KLIMAT

Wprowadzanie ustaleń Programu nie będzie negatywnie oddziaływać na klimat lokalny tych terenów, może jednak nieco je modyfikować, ze względu na rozwój zabudowy, rozwój obszarów czynnych biologicznie, zagospodarowanie doliny rzeki, terenów wolnych przy jeziorze. Rozwój obszarów biologicznie czynnych wpływa na kształtowanie się specyficznych topoklimatów, zmienia się wilgotność powietrza, a także wartość prędkości wiatru. Natomiast występowanie przeszkód w postaci zabudowy powoduje nasilenie się problemów z nawietrzaniem i przewietrzaniem obszaru.

Poza tym rodzajem lokalnych oddziaływań planowanych działań nie przewiduje się zmian klimatu lokalnego.

Realizacja postanowień analizowanego dokumentu będzie oddziaływała pozytywnie na klimat. Skutkiem realizacji Programu będzie zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery (głównie CO₂) w wyniku wymiany przestarzałych urządzeń grzewczych i prac termomodernizacyjnych.

Według opracowania „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” zmiany klimatu będą miały różnorodny wpływ na sektor energetyczny, uwzględniając w szczególności prognozowane wahanie średniej temperatury. Konieczne będzie więc dostosowanie systemu energetycznego do wahań zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii. Istotne będzie także wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, np. energii słonecznej.

Jeżeli natomiast chodzi o mikroklimat to wszelkie działania inwestycyjne mogą wpłynąć na modyfikację lokalnych warunków termicznych oraz wilgotnościowych. Aby zmiany te były neutralne dla człowieka duży nacisk na prawidłowe gospodarowanie przestrzenią powinien być położony na lokalne planowanie przestrzenne, w szczególności jeżeli chodzi o rozwój zabudowy, w tym o dużej kubaturze.

Obszary zurbanizowane ze względu na zagęszczenie zabudowy zagrożone są powstawaniem tzw. wyspy ciepła, która jest efektem nadmiernej emisji energii z różnych źródeł. Dodatkowo wzmacnia ją wzrastająca temperatura co sprzyja stagnacji powietrza nad obszarami zabudowanymi i wzrostowi koncentracji zanieczyszczeń powietrza.

Prawidłowe rozlokowanie budynków powoduje, że nie kumulują się zanieczyszczenia, w sezonie grzewczym system zabudowy jest prawidłowo przewietrzany zgodnie z lokalnymi kierunkami wiatru, a utrzymywanie powierzchni biologicznie czynnych powoduje, że zachowane są warunki wilgotnościowe.

Zmiany mikroklimatu nie powinny wpłynąć na zmiany pozostałych komponentów środowiska. Właściwe gospodarowanie wodami opadowymi nie pogorszy stanu wilgotnościowego gleb, a tym samym warunków wilgotnościowych powietrza.

5.9. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA ZABYTKI

Ze względu na istniejące na terenie gminy zabytki oraz cenne walory architektoniczne Program zwraca również uwagę na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami oraz na ochronę walorów krajobrazowych oraz szeroko pojętą rewitalizację.

Planowane działania pozwolą utrzymać i wyeksponować zachowane zasoby krajobrazu kulturowego i jego struktury, a także kształtować wysokiej jakości środowisko antropogeniczne.

Wszelkie prace budowlane polegające na remontach i konserwacji powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Ochrona zabytków powinna być szczegółowo określona na poziomie MPZP, a także w dokumentach dotyczących ochrony dziedzictwa materialnego Gminy, jak na przykład Program opieki nad zabytkami.

5.10. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA DOBRA MATERIALNE

Program zawiera wiele zapisów dotyczących dóbr materialnych, związane w większości z przewidywaną rewitalizacją, zagospodarowaniem przestrzeni publicznych nastawione na podniesienie atrakcyjności zamieszkania oraz nadawanie nowych walorów funkcjonalnych i estetycznych. Działania mające na celu poprawę stanu ogólnego jednostki, dóbr materialnych wpłyną pośrednio także na stan środowiska.

Poprawa stanu powietrza atmosferycznego, ograniczenie niskiej emisji będzie oczyszczać powietrze i opady atmosferyczne z zanieczyszczeń.

Także zainwestowanie w infrastrukturę techniczną (wodociągi, kanalizację, infrastrukturę drogową) powinno skutkować podwyższeniem standardów mieszkaniowych.

Modernizacje dróg umożliwią łatwiejszy dostęp do zabytków kultury i historii na terenie miasta, zmniejszą emisję hałasu.

Rozwijanie obszarów zieleni i rewitalizacja już istniejących, ale zaniedbanych poprawi wygląd estetyczny jednostki.

Ustalenia projektu Programu wpłyną więc neutralnie lub korzystnie na dobra materialne.

5.11. W ZAKRESIE ODDZIAŁYWANIA NA ZASOBY NATURALNE

W projekcie Programu jako materiał wyjściowy uwzględniono naturalne predyspozycje środowiska przyrodniczego oraz dostosowano do nich kierunki rozwoju.

Realizacja Programu nie będzie miała negatywnego wpływu na zasoby naturalne, gdyż wszystkie inwestycje zostaną docelowo dostosowane do lokalnych warunków środowiskowych uwzględniając ich odporność i chłonność. Oddziaływań na środowisko nie da się jednak uniknąć, jednak wszelkie działania i przedsięwzięcia będą prowadzone w sposób minimalizujący lub zabezpieczający (prewencyjny) przed negatywnymi oddziaływaniami, w szczególności tymi znaczącymi, długotrwałymi, czy też skumulowanymi i nieodwracalnymi, mogącymi zdegradować zasoby naturalne tej jednostki.

VI. MOŻLIWE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym z dnia 25 lutego 1991 r. oraz z ustawy Prawo Ochrony Środowiska. W świetle tych dokumentów specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje realizowane w jednym państwie, ale zasięgiem oddziaływania obejmujące terytorium innego państwa, mogąc tym samym powodować znaczące negatywne skutki dla środowiska.

Ustalenia Programu nie spowodują zaistnienia oddziaływania transgranicznego.

Można jednak spodziewać się oddziaływania ponadlokalnego, obejmującego nie tylko miasto Lidzbark, ale również okoliczne tereny wiejskie. Przede wszystkim oddziaływanie ponadlokalne będą miały skutki realizacji zadań z zakresu gospodarki wodno – ściekowej. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej utrzyma dobry stan wód powierzchniowych, nie tylko

w rejonie analizowanej jednostki, ponieważ wód nie można rozpatrywać jako komponentu posiadającego administracyjne granice.

Podobne skutki będą miały zadania z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego. Proponowane działania dotyczące utrzymania standardów jakości powietrza, redukcja emisji pyłów i gazów, w tym remonty i rozbudowa systemu komunikacyjnego przyczyni się do dalszego ograniczania emisji wpływającej także na jakość powietrza otaczających jednostkę terenów.

VII. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY LIDZBARK

W celu wzmocnienia kontroli nad wprowadzaniem zapisów, realizowaniem zaplanowanych inwestycji i zmianami środowiska z tego wynikającymi, Gmina ma obowiązek cyklicznie oceniać i monitorować skutki realizacji postanowień projektu w odniesieniu do jego wpływu na środowisko.

Zgodnie z art. 51, ust. 2, pkt 1, lit. c ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2016 poz. 353) proponuje się, aby wymagany monitoring skutków realizacji omawianego projektu Programu był przeprowadzany w połączeniu z wprowadzonym systemem monitorowania wdrażania założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji.

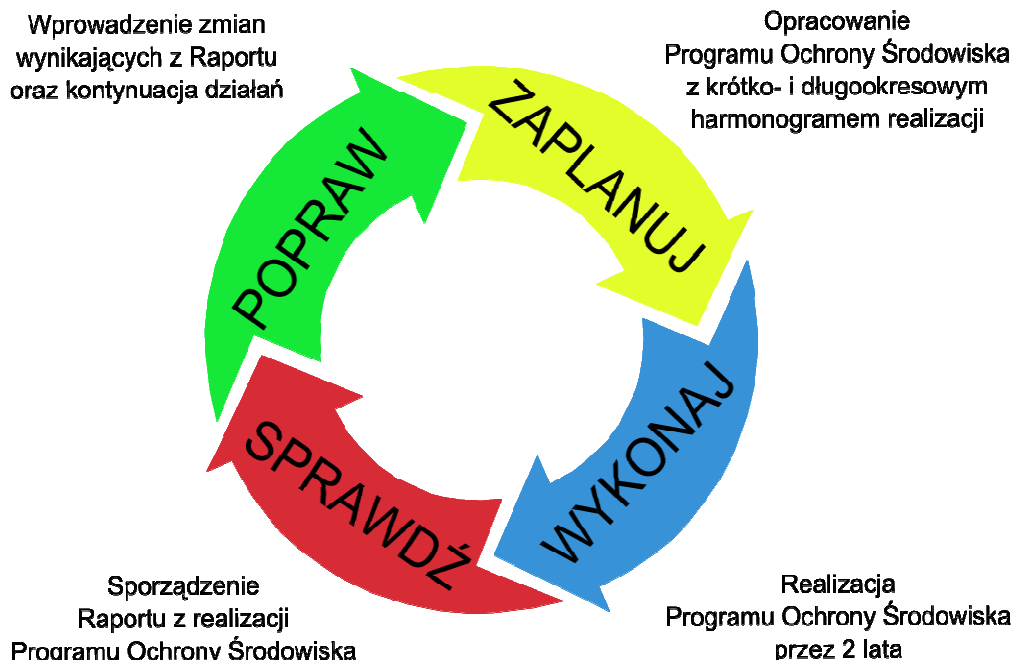
Analiza wpływu zapisów Programu i jego realizacji na środowisko oraz zdrowie człowieka powinna opierać się na przeprowadzeniu wizji lokalnej i inwentaryzacji obszaru gminy. Weryfikacja istniejącego stanu wykorzystania terenu, eksploatacji sieci i instalacji oraz obiektów, a także opis wpływu przedsięwzięć na otoczenie pozwoli określić i ocenić ewentualne niekorzystne działania na środowisko, a także przewidzieć w jakim kierunku będą zachodzić dalsze zmiany w środowisku.

Analiza jakości poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy powinna być prowadzona, w szczególności, w stosunku do: wód powierzchniowych i podziemnych (aby określić czy właściwie jest rozwijana sieć infrastruktury wodno – kanalizacyjnej), powietrza i klimatu akustycznego (w celu określenia jak rozwijają się tereny potencjalnie narażone na emisję hałasu i wysokie natężenie ruchu pojazdów), gleb oraz roślinności (ocena zagospodarowania terenu, zachowania roślinności i form ochrony przyrody).

Wizję terenową powinno się także wzbogacić o wiedzę z innych dostępnych źródeł. Jako podstawę analizy można wykorzystywać wyniki państwowego monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcję Sanitarną, Państwowy Instytut Geologiczny, zapisy strategicznych dokumentów gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz badania prowadzone przez zarządców infrastruktury technicznej. Monitorowanie realizacji Programu powinno obejmować także: analizę i ocenę działań podejmowanych na obszarach wrażliwych i występowania potencjalnych konfliktów.

Stały monitoring wdrażania zapisów Programu może opierać się na tzw. cyklu Deminga. Opiera się na ciągłym monitorowaniu zaplanowanych działań w myśl następującego ciągu przyczynowo – skutkowego:

1. Zaplanuj - zaplanuj lepszy sposób działania, lepszą metodę.
2. Wykonaj, zrób - zrealizuj plan na próbę.
3. Sprawdź - zbadaj, czy rzeczywiście nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty.
4. Zastosuj - jeśli nowy sposób działania przynosi lepsze rezultaty, uznaj go za normę (obowiązującą procedurę), zestandardyzuj i monitoruj jego stosowanie.

Ryc. 3. Cykl Deminga przeniesiony na poziom opracowywania programu rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Projekt Programu określa zasady oceny i monitorowania efektów jej realizacji. W dokumencie tym zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku.

Prognozując wpływ Programu na środowisko przyrodnicze, a w efekcie na rozwój zrównoważony Gminy, należy tak wyznaczyć wskaźniki monitorowania jego realizacji aby były dość szczegółowe oraz mierzalne i pozwalały w pełni ocenić zmiany jakie nastąpią w środowisku w wyniku jego realizacji. Proponuje się zwrócić uwagę na wskaźniki wskazujące nie tylko stopień realizacji Programu pod kątem jej wpływu na czynniki społeczno-gospodarcze, ale przede wszystkim środowiskowe i przyrodnicze. Zaproponowany monitoring pozwoli na aktywne zarządzanie tym dokumentem, jego modyfikację i wdrażanie zapisów w odniesieniu do aktualnej sytuacji. Tak więc dokument ten wpłynie pozytywnie na rozwój Gminy oraz pozwoli na ciągłe monitorowanie stanu środowiska i realizacji zadań, które będą miały doprowadzić do tego pozytywnego rozwoju. Jest to ważne stwierdzenie, ponieważ Program powinien być dokumentem strategicznym w zarządzaniu rozwojem Gminy, a nie ogólnymi zapisami, do których władze nie będą się odnosiły i nie będą z nich korzystały.

VIII. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ ORAZ PROPONOWANE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Istotnym problemem w analizie i ocenie projektu Programu w odniesieniu do planowanych działań i uwarunkowań przyrodniczych jest fakt, że na tym etapie planowania trudno jest niejednokrotnie konkretnie określić wszystkie oddziaływania, w szczególności przy braku danych i projektów technicznych poszczególnych przedsięwzięć. Program określa tylko ogólne i szerokie ramy przedsięwzięć planowanych do realizacji na tym terenie. W dokumencie zostały zapisane działania (projekty), dla których w większości wskazano konkretne miejsca lokalizacji inwestycji. Rozważanie konkretnych oddziaływań wpisuje się w działania inwestorów na etapie składania wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i w ramach procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (o ile taka będzie wymagana). To właśnie podczas tej procedury przeprowadzona zostanie szczegółowa analiza oddziaływań oraz będą proponowane warianty inwestycji, czy działania minimalizujące.

Biorąc pod uwagę powyższe i cel w jakim jest sporządzany i realizowany Program, należy uznać, że środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są w rzeczywistości rozwiązania zaproponowane w tym dokumencie. Należy jednak pamiętać, że w wyniku realizacji zapisów Programu mogą powstać negatywne oddziaływania, o których mowa była w rozdziale wcześniejszym.

Adekwatnie do wskazanych negatywnych oddziaływań, przewiduje się przede wszystkim następujące środki zapobiegające, ograniczające oraz kompensujące negatywne oddziaływanie na środowisko:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć stanowiących praktyczny wymiar realizacji Programu (działania administracyjne),
- ścisły nadzór merytoryczny nad prawidłową realizacją Programu oraz miarodajny monitoring stanu środowiska, analiza wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z Programem oraz zasadami ochrony środowiska,
- przestrzeganie i egzekwowanie zapisów regulaminu utrzymania czystości i porządku i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pozwoli później na prowadzenie działalności zgodnej z zapisami obowiązujących aktów prawnych,
- ścisła egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminie utrzymania czystości i porządku oraz w przepisach prawnych,
- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska,
- podejmowanie działań rekomendowanych w Programie oraz prowadzenie procesów w taki sposób, by finalny produkt procesów spełniał rekomendowane przez Program wymagania,
- promowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych w ochronie środowiska, uwzględniających wymogi najlepszej dostępnej techniki oraz zasad dobrej praktyki i rzetelnej wiedzy technicznej i naukowej,
- cykl działań edukacyjnych dla społeczeństwa,

- wzmocnienie (finansowe, merytoryczne, sprzętowe, kadrowe) funkcji kontrolnej służb ochrony środowiska.

Realizacja Programu nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku z czym nie przewiduje się podjęcia takich działań, choć można przypuszczać, że szczegółowe raporty oddziaływania na środowisko planowanych inwestycji będą wymagać podjęcia takich działań.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej tj. wodociągi i sieci kanalizacyjne oraz inne sieci infrastruktury technicznej, czy działania związane z zagospodarowaniem terenów przeznaczonych do rewitalizacji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, każda instalacja spełniać musi określone wymagania w stosunku do środowiska, standardy budowlane i konstrukcyjne, wykorzystywać najlepszą dostępną technikę funkcjonowania.

Negatywne oddziaływanie ww. inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ skala wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależy będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji inwestycji, także pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania.

Do ogólnych działań ograniczających negatywne oddziaływanie należą w czasie realizacji inwestycji m. in.:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych, a także mając na uwadze bezpieczeństwo ludności,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu, wegetacji, okresów lęgowych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

Niemniej na obecnym etapie projektowania ogólnego dokumentu strategicznego jakim jest Program nie przewiduje się zaistnienia szkód w środowisku wywołanych realizacją dokumentu, które wymagałyby kompensacji.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu jest dokumentem wspomagającym ten projekt, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia wynikające z niepełnej jego realizacji. Sugerowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach Programu mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Proponowanie działań alternatywnych dla podanych rozwiązań nie ma zatem uzasadnienia z formalnego i ekologicznego punktu

widzenia. Ponadto, dokument ten ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań.

Projekt Programu sporządzany jest przez organy samorządowe, ale jego opracowanie opiera się także na współpracy i konsultacjach z podmiotami i instytucjami, które działają na terenie gminy lub w regionie. Tak więc w trakcie opracowywania Programu rozważane są alternatywne sposoby rozwiązania kwestii ochrony środowiska na analizowanym terenie, a ostateczna wersja stanowi kompromis pomiędzy zamierzeniami władz jednostki oraz uwarunkowaniami przyrodniczymi i społeczno – gospodarczymi.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnych warunków środowiska. Dlatego przy realizacji nowych inwestycji, to znaczy na etapie projektowania inwestycji, należy rozważać warianty alternatywne, tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: warianty lokalizacji inwestycji, warianty konstrukcyjne i technologiczne obiektów, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji (wariant 0). Ostatni wariant nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może również powodować konsekwencje środowiskowe.

IX. ZGODNOŚĆ CELÓW PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA Z CELAMI USTANOWIONYMI NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM I KRAJOWYM

Cele i zadania określone dla Gminy Lidzbark wynikają przede wszystkim z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów wyższego szczebla, takich jak:

- Europa 2020 (2010 r.),
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie,
- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Działdowskiego,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022,
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia,
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Program oparty więc został o postanowienia wyżej wymienionych dokumentów oraz o postanowienia wynikające z dokumentów planistycznych, koncepcji i innych opracowań lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów.

Krajowy Program Reform Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu

Dokument jest długookresową strategią rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010–2020. Największy nacisk został położony na reformy społeczne, walkę z bezrobociem i zmiany na rynku pracy. Program Europa 2020 wyznacza pięć celów głównych:

- Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75 % wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20 - 64 lata.
- Poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3 % PKB.
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20 %, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20 % udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20 %.
- 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.
- Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10 % oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40 % odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.
- Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa.

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG) zakłada główny cel, jakim jest wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe:

- Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.
- Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.
- Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców.
- Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji, nawiązują i są zbieżne z dokumentem planistycznym najwyższego szczebla. Dokument ten w szerokim ujęciu wytycza kierunki rozwoju o charakterze przestrzennym, a jako główny cel określa *efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie*. Założenia i cele Programu korespondują z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju w następujących obszarach:

- Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów (kierunki działań: Wspomaganie procesów koncentracji urbanizacji w miastach średnich i wybranych małych, Wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych oraz Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast),

- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Lokalny Program Rewitalizacji w swoich założeniach nawiązuje również do celów Średniookresowej Strategii Rozwoju. Cel główny określony jest jako *wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności*, a perspektywa czasowa sięga do 2020 roku. Szczególne korelacje obu dokumentów można dostrzec w następujących celach:

- Cel 1.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem (priorytet rozwojowy Zapewnienie ładu przestrzennego),
- Cel 1.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (w szczególności Rozwój kapitału społecznego),
- Cel 2.2. Wzrost wydajności gospodarki (priorytet Zwiększenie produktywności gospodarki),
- Cel 2.4. Rozwój kapitału ludzkiego (zwłaszcza: Zwiększanie aktywności zawodowej i Poprawa jakości kapitału ludzkiego),
- Cel 3.1. Integracja społeczna (w szczególności: Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym),
- Cel 3.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych oraz Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych),
- Cel 3.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (szczególnie Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocniania potencjału obszarów wiejskich).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie

Lokalny Program Rewitalizacji jest spójny również z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, która określa cel strategiczny polityki regionalnej jako *Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym*. Spójność Programu dostrzec można w celach:

- Cel 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi (kierunek działań Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych),
- Cel 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne (Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego, Wykorzystywanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego),
- Cel 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,
- Cel 3.2. Poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne,
- Cel 3.4. Wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

Ponadto Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego w celach układu *regiony – miasta – obszary wiejskie* postrzega ośrodki subregionalne jako lokalne centra rozwoju, które wspierane będą w zakresie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej, rozwoju rynku pracy poprzez wspomaganie otoczenia biznesu oraz rozwój funkcji gospodarczych o ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Założenie to niemal wprost odzwierciedla proponowane kierunki rozwoju Lidzbarka.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025

Program opiera się na analizie uwarunkowań i stanu rozwoju województwa oraz prognoz rozwoju województwa, jak też zgłaszanych podczas konsultacji społecznych aspiracji różnych środowisk. Aspekty te pozwoliły na identyfikację priorytetów rozwoju województwa, do których należą:

- *wzrost konkurencyjności gospodarki,*
- *wzrost aktywności społecznej,*
- *wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych,*
- *nowoczesna infrastruktura sieciowa.*

Elementy te zostały osadzone w środowisku przyrodniczym, ponieważ to w nim odbywają się wszelkie działania człowieka. Program Rewitalizacji wpisuje się w założenia szczebla wojewódzkiego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

Kierunki rozwoju zapisane w Lokalnym Programie Rewitalizacji wpasowują się również w założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa. Spójność dokumentów i zbieżność celów dostrzec można w osiach priorytetowych:

- *Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur.*
- *Kadry dla gospodarki*
- *Cyfrowy region*
- *Efektywność energetyczna*
- *Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów*
- *Kultura i dziedzictwo*
- *Infrastruktura transportowa*
- *Obszary wymagające rewitalizacji*
- *Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych*
- *Regionalny rynek pracy*
- *Włączenie społeczne.*

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Działdowskiego

Trzy główne kierunki priorytetowe (cele główne) rozwoju gospodarczego powiatu działdowskiego zostały określone następująco:

1. polepszenie warunków życia mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych.
2. zrównoważony rozwój gospodarki.
3. integracja i aktywizacja mieszkańców powiatu.

W odniesieniu do tych poszczególnych priorytetów wyznaczono odpowiednio cele strategiczne:

1. Polepszenie warunków życia mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych:
  - Aktywizacja społeczna w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w gminach,
  - Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.
2. Zrównoważony rozwój gospodarki:
  - Zmniejszenie poziomu bezrobocia,
  - Poprawa jakości zasobów ludzkich w powiecie,
  - Skoordynowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego,
  - Działania na rzecz rozwoju sektora agrobiznesu.
3. Integracja i aktywizacja mieszkańców powiatu:
  - Integracja mieszkańców gmin poprzez wspieranie wspólnych działań,
  - Ustawiczny system kształcenia,
  - Aktywizacja grup społecznych i środowisk lokalnych na rzecz rozwoju,
  - Stworzenie zintegrowanego systemu promocji powiatu i gmin w powiecie.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022

Misją Gminy Lidzbark jest Stworzenie odpowiednich warunków do społeczno-gospodarczego zrównoważonego rozwoju Gminy Lidzbark w partnerstwie z sektorem biznesowym i pozarządowym, zapewniającego wzrost przedsiębiorczości i zatrudnienia, które wpływają na poprawę jakości życia społeczeństwa lidzbarskiego przy jednoczesnym poszanowaniu wysokich walorów środowiska naturalnego i bogactwa dziedzictwa kulturowego. Będzie ona realizowana poprzez poniższe cele, do których odnosi się również LPR:

- *Wzrost jakości kapitału ludzkiego i społecznego w Gminie Lidzbark,*
- *Zachowanie równowagi między rozwojem gospodarczym, społecznym a stanem środowiska naturalnego,*
- *Podniesienie dostępności do infrastruktury technicznej i społecznej oraz poprawa układu komunikacyjnego w Gminie Lidzbark,*
- *Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy Lidzbark,*
- *Zwiększanie atrakcyjności przestrzennej Gminy Lidzbark.*

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia

Plan definiuje rewitalizację jako wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizacji programów rewitalizacji. Natomiast główny cel Narodowego Planu Rewitalizacji to poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. LPR dla Gminy Lidzbark wpisuje się w założenia zawarte w opisywanym dokumencie.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Wytyczne określają i ujednolicają warunki i procedury wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji. Wytyczne określają również, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych z funduszy europejskich: EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020, a także wskazują instrumenty realizacji projektów

rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz zapewniają ich spójność oraz kompleksowość. Dokument zawiera opis warunków i sposoby zapewnienia komplementarności interwencji projektów rewitalizacyjnych. LPR został opracowany zgodnie z założeniami Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

X. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Przedmiotem opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2022 dla Gminy Lidzbark.

Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu Programu obejmuje szeroką tematykę związaną z analizą skutków realizacji działań, jakie zostały zaproponowane dla Gminy Lidzbark w zakresie polityki rozwoju. Jest on dokumentem wskazującym na możliwe negatywne skutki oraz formułującym zalecenia dotyczące minimalizacji oraz przeciwdziałania tym negatywnym oddziaływaniom. Prognoza sporządzana dla potrzeb postępowania w sprawie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu (dokumentu określającego ogólne ramy realizacji dla kolejnych przedsięwzięć), powinna określać i oceniać skutki wpływu realizacji ustaleń tego dokumentu na elementy środowiska przyrodniczego oraz dobra materialne, a także skutki dla stanu środowiska, które mogą wynikać ze zmian istniejącego przeznaczenia lub wykorzystywania terenów, wskutek realizacji ustaleń Programu. Celem opracowania jest określenie rodzaju, stopnia oraz zasięgu przestrzennego zmian środowiska, wywołanych przez zakres oraz tempo realizacji zadań i działań, sprecyzowanych w treści dokumentu Programu.

Przy sporządzaniu Prognozy posługiwano się metodą opisową, która polegała na charakterystyce zasobów środowiska gminy, określeniu stanu środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń. Do opisu posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Miasta i Gminy. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane również dane zgromadzone przez WIOS, GUS, dostępną literaturę tematu oraz ustalenia własne. Zastosowano również metodę analityczną, która polegała na analizie proponowanych kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

Zapisy Programu nawiązują do działań mających na celu przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom środowiska naturalnego na obszarze Gminy Lidzbark oraz w jego najbliższym otoczeniu.

Charakter omawianego dokumentu jest nie tylko prorozwojowy pod kątem społecznym i gospodarczym, ale również proekologiczny. Jednak realizacja niektórych zamierzeń, jakkolwiek w skali regionalnej uzasadnionych pod względem ekologicznym i gospodarczym, w skali lokalnej może skutkować wystąpieniem chwilowych, negatywnych oddziaływań środowiskowych.

Zapisy Programu, wykluczają możliwość wzrostu zagrożenia dla wód i ziemi, powodowanego rozbudową sieci infrastruktury i terenów inwestycyjnych. Cele oraz działania zapisane w Programie w zakresie ochrony wód będą pozytywnie oddziaływać na

środowisko, mimo możliwych negatywnych oddziaływań, które mogą wystąpić na mniejszą skalę, występować raczej lokalnie, w krótkiej skali czasowej.

Ogólne ustalenia Programu wskazują, że jej realizacja nie powinna wpłynąć na pogorszenie stanu zanieczyszczenia powietrza.

Proces urbanizacji i zagospodarowania terenu prowadzi niezmiennie do zajmowania przez zabudowę i tereny nieprzepuszczalne coraz większych powierzchni, będących dotąd terenami biologicznie czynnymi. Program zapewnia przede wszystkim rewitalizację obszarów oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznych nastawione na podniesienie atrakcyjności zamieszkania oraz nadawanie nowych walorów funkcjonalnych i estetycznych w celu ich aktywizacji i poprawy stan środowiska w ich rejonie.

Na terenie wyznaczonym jako obszar zdegradowany nie planuje się inwestycji, które mogą doprowadzić do wystąpienia poważnej awarii.

Proponowane działania nie wpłyną negatywnie na środowisko przyrodnicze obszaru. Program nie zawiera propozycji działań, które byłyby sprzeczne lub zagrażające tym obiektom. Wszystkie działania proponowane w Programie mają na celu służyć polityce rozwoju, w tym ochronie przyrody, nawet jeżeli będzie konieczne krótkotrwale przekształcenie jednego z komponentów środowiska, np. podczas prac inwestycyjnych, budowlanych. Będą one przeprowadzane z uwzględnieniem wszystkich zasad ustawy o ochronie przyrody.

Zapisy i ustalenia zawarte w Programie rozwoju na etapie zamierzeń prognostycznych o charakterze ogólnym nie spowodują negatywnego wpływu na cenne obszary przyrodnicze. Realizacja konkretnych zamierzeń musi być poprzedzona, w przypadku takiego obowiązku, przeprowadzeniem oceny oddziaływania realizacji przedsięwzięcia na środowisko oraz podlegać będzie konsultacjom społecznym i uzgodnieniom z odpowiednimi instytucjami i służbami w zakresie ochrony środowiska i cennych walorów przyrodniczych w danej lokalizacji.

Jedynymi inwestycjami, których realizacja wymaga szczegółowej analizy wpływu na środowisko jest budowa i modernizacja ciągów komunikacyjnych, budowa sieci infrastruktury oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej, a także rozbudowa terenów zdegradowanych czyli przedsięwzięcia związane z podejmowaniem robót budowlanych, mogących naruszać stabilność poszczególnych komponentów środowiska oraz wywoływać uciążliwości odczuwalne dla mieszkańców.

Działania mające na celu poprawę stanu ogólnego środowiska wpłyną także pośrednio także na stan dóbr materialnych.

Należy zwrócić uwagę, że konkretne oddziaływania środowiskowe będzie można ocenić dopiero w oparciu o konkretne dane projektowe i lokalizacyjne podczas wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych inwestycji, jeżeli takiej będą wymagały.

Należy pamiętać, że działanie na jeden komponent środowiska nie powoduje zmian tylko w tym komponencie. Środowisko należy traktować jako system wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, w którym zmiana jednej części wpływa na inną lub na całość systemu.

Zapisy Programu odnoszą się pośrednio także do ochrony środowiska. Ochrony tej nie można rozpatrywać bez zwrócenia uwagi na rolę i kondycję człowieka w tym środowisku. Ochrona poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury, która te komponenty będzie chronić, bądź oczyszczać wpłynie niewątpliwie na zdrowie i bezpieczeństwo człowieka.

Ze względu na położenie gminy nie będzie zachodzić oddziaływanie transgraniczne, ale może, a wręcz powinno zajść oddziaływanie ponadlokalne, w szczególności na skutek działań mających poprawić stan wód powierzchniowych oraz powietrza.

Program jest dokumentem, którego głównym celem jest określenie dla Gminy Lidzbark drogi do osiągnięcia celów w zakresie zrównoważonego rozwoju, ustalonych wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Odstąpienie od wdrażania zapisów tych dokumentów oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów. W przypadku braku realizacji Programu, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji Programu przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku.

Biorąc pod uwagę cel w jakim jest sporządzany i realizowany Program, należy uznać, że środkami zapobiegającymi negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są w rzeczywistości rozwiązania zaproponowane w aktualizacji tego dokumentu.

Realizacja Programu nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku z czym nie przewiduje się podjęcia takich działań, choć można przypuszczać, że szczegółowe raporty oddziaływania na środowisko planowanych inwestycji będą wymagać podjęcia takich działań.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu jest dokumentem wspomagającym projekt Programu, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia wynikające z niepełnej ich realizacji. Sugerowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach Programu mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Proponowanie działań alternatywnych dla podanych rozwiązań nie ma zatem uzasadnienia z formalnego i ekologicznego punktu widzenia.

Wdrażanie w życie rozwiązań przewidzianych w projekcie Programu wymaga stałego monitorowania realizacji zapisanych w tym dokumencie zadań oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami, a stanem rzeczywistym. Monitorowanie to winno stać się stałym zadaniem, przede wszystkim, władz Gminy, które są odpowiedzialne za nadzorowanie wdrażania Programu. Warto jest jednak zwrócić uwagę na szersze monitorowanie stanu środowiska po realizacji zadań inwestycyjnych określonych w Programu.

Projekt Programu określa zasady oceny i monitorowania efektów jego realizacji. W dokumencie tym zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku.

Zapisy Programu odnoszą się do zapisów dotyczących ochrony środowiska dokumentów w skali regionu i kraju. Przy opracowywaniu Programu korzystano i nawiązywano do zapisów zawartych w dokumentach strategicznych wyższego szczebla. Ponadto jest to opracowanie napisane zgodnie z obowiązującym prawem.

BIBLIOGRAFIA

PODSTAWY PRAWNE:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2016 poz. 672 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. 2016 poz. 353),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. 2015 poz. 1651 ze zm.),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo Wodne (tj. Dz. U. 2015, poz. 469 ze zm.).

OPRACOWANIA I LITERATURA:

- Europa 2020 (2010 r.),
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie,
- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Działdowskiego,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022,
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia,
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,
- Jendrośka J., Bar M., Oceny oddziaływania na środowisko planów i programów, praktyczny poradnik prawny, Centrum Prawa Ekologicznego (2009 r.),
- standardowe formularze danych dot. obszarów NATURA 2000,
- raporty WIOŚ dla województwa warmińsko-mazurskiego.

SPIS RYCIN

<i>Ryc. 1. Lokalizacja parku krajobrazowego na terenie miasta.....</i>	<i>36</i>
<i>Ryc. 2. Lokalizacja obszaru chronionego krajobrazu wokół miasta (poza obszarem zdegradowanym) .....</i>	<i>36</i>
<i>Ryc. 3. Cykl Deminga przeniesiony na poziom opracowywania programu rewitalizacji.....</i>	<i>48</i>